

Laillisuuskasvatusta Karkun evankelisen opiston opiskelijoille

Fyysinen koskemattomuus ja sen rajat sekä poliisin toiminta Suomessa

Emilia Laukka ja Taru Laurila AMK20211B

05/2023

ESIPUHE

Karkun evankelinen opisto lähestyi Poliisiammattikorkeakoulua toiveenaan, että koulultamme tultaisiin luennoimaan heille aiheesta fyysinen koskemattomuus. Huomasimme tämän pyynnön ja otimme yhteyttä työn tilaajaan. Työn tilaajana on Karkun evankelisen opiston opettaja, joka oli huomionut heidän opiskelijoidensa keskuudessa ”läheltä piti” tilanteita liittyen fyysiseen koskemattomuuteen ja sen rajoihin. Toiveena oli, että heidän opiskelijoiden tietouttaan lisättäisiin kyseisestä aiheesta ja Suomen rikoslain mukaisista rikoksista liittyen nimenomaan fyysiseen koskemattomuuteen. Aihe itsessään oli meille molemmille mieluinen ja opinnäytetyön toteuttamistapana toiminnallinen opinnäytetyö kiinnosti meitä. Sen vuoksi päätimme lähteä toteuttamaan tätä yhteistyötä Karkun evankelisen opiston kanssa.

Aihe on tällä hetkellä ajankohtainen, sillä tammikuussa 2023 tuli voimaan uusi seksuaalirikoksia koskeva lakimuutos. Tulemme käsittelemään teoriapohjassamme yhtenä osa-alueena näitä uudistuneita rikoslain seksuaalirikoksia koskevia pykäläiä. Tämä oli myös itsellemme hyvä tilaisuus sisäistää lakiin tulleet muutokset ja luentojen myötä tuoda muutokset esille Karkun evankelisen opiston opiskelijoille. Koemme siis, että kyseinen aihe on nimenomaan tällä hetkellä erittäin tärkeä. Työmme on täysin julkinen ja sen lopputuotosta voi hyvin hyödyntää myöhemminkin tarvittaessa. Tämänkaltaisen luentopaketti tärkeästä aiheesta voisi sopia monelle eri kohderyhmälle, erityisesti esimerkiksi yläkoulu-/lukiolaisille ja se voisi toimia hyvin ennaltaehkäisevässä tarkoituksessa.

Työmme teoreettinen viitekehys on melko laaja sisältäen yleistä tietoa Suomen rikosoikeudellisista asioista, poliisin tehtävistä ja koulutuksesta Suomessa ja tarkempaa tietoa seksuaali- ja pahoinpitelyrikoksista. Työn varsinainen toteutus ja produkti sisältää yhteensä kolme luentoa kahdesta eri aiheesta. Työn laajuuden vuoksi koimme, että työn tekeminen parityönä oli varsin perusteltua. Toteutimme työn kaikki vaiheet teoriapohjan ja raportin kirjoittamisesta luentojen suunnitteluun ja toteuttamiseen yhdessä, jakaen työmäärän tasaisesti molemmille.

TIIVISTELMÄ

Emilia Laukka ja Taru Laurila: Laillisuuskasvatusta Karkun evankelisen opiston opiskelijoille

Opinnäytetyön muoto: Toiminnallinen

Hanke: Hankkeistettu

Julkisuusaste: Julkinen

Ohjaaja: Ilkka Lukkari ja Juha Peltonen

Tutkinto: Poliisi (AMK)

Tässä toiminnallisessa opinnäytetyössä käsitellään fyysistä koskemattomuutta ja sen rajoja pääosin seksuaali- ja pahoinpitelyrikosten kautta sekä poliisin toimintaa Suomessa. Tämä opinnäytetyö on tehty yhteistyössä Karkun evankelisen opiston kanssa ja sen tarkoituksena on lisätä Karkun evankelisen opiston opiskelijoiden tietoisuutta fyysisestä koskemattomuudesta ja sen rajoista, sekä kertoa opiston maahanmuuttajataustaisille opiskelijoille poliisin toiminnasta Suomessa.

Opinnäytetyön teoriapohja nojautuu pääosin lakiin ja muihin oikeuslähteisiin. Lisäksi teoriapohjana käytetään aiheeseen liittyvää kirjallisuutta ja muita tietolähteitä. Teoriapohjassa avataan laajasti mitä fyysisellä koskemattomuudella tarkoitetaan ja mitkä sen rajat ovat lain näkökulmasta. Poliisin toimintaa Suomessa käsitellään muun muassa koulutuksen ja poliisin laissa määriteltyjen tehtävien kautta.

Opinnäytetyön produktina valmistui laajempi diasarja fyysisestä koskemattomuudesta ja sen rajoista sekä lyhyempi diasarja poliisin toiminnasta Suomessa. Opinnäytetyöhön liittyvät luennot toteutettiin Karkun evankelisella opistolla kolmena erillisenä oppituntina. Opiskelijoilta ja työn tilaajalta kerättiin kirjallinen palaute oppituntien jälkeen. Itsearviointin ja palautteen perusteella opinnäytetyölle asetetut tavoitteet saavutettiin.

Sivumäärä: 40

Tarkastuskuukausi ja vuosi: Toukokuu 2023

Avainsanat: toiminnallinen opinnäytetyö, fyysinen koskemattomuus, seksuaalinen häirintä, sukupuoleen perustuva häirintä, seksuaalirikos, pahoinpitelyrikos, rikosoikeudellinen vastuu, suojaikäraja, poliisi Suomessa

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	1
2 Opinnäytetyön tavoite, tehtävä ja tarve	2
2.1 Opinnäytetyön tavoite ja tehtävä	2
2.2 Opinnäytetyön tarve	2
3 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS TOIMINNALLISENA OPINNÄYTETYÖNÄ	4
3.1 Toiminnallisen opinnäytetyön rakenne	4
3.2 Teoriaosuus toiminnallisessa opinnäytetyössä	4
4 RIKOSOIKEUDELLINEN VASTUU	5
4.1 Vastuukäsite	5
4.2 Syyntakeisuus	5
4.3 Tahallisuus ja tuottamus	6
5 SEKSUAALINEN JA SUKUPUOLEEN PERUSTUVA HÄIRINTÄ TASA-ARVOILAISNA	6
5.1 Häirintä käsitteenä	7
5.2 Seksuaalinen ja sukupuoleen perustuva häirintä	7
5.3 Sanktiot ja suhtautuminen häirintään	8
6 RIKOSLAIN 20 LUVUN SEKSUAALIRIKOKSET	8
6.1 Seksuaalisen kuvan laiton levittäminen	8
6.1.1 Seksuaalisen kuvan ja seksuaalisen itsemääräämisoikeuden määritelmät	8
6.1.2 Kuvan levittämisen oikeudettomuus	9
6.1.3 Todellisuuspohjaisen ja todenmukaisen kuvan määritelmä	9
6.2 Seksuaalinen ahdistelu	10
6.2.1 Kosketteluun määritelmä ja kosketteluun rinnastettavat tavat	10
6.2.2 Seksuaalisen teon määritelmä ja arviointi	10
6.3 Seksuaalinen hyväksikäyttö	11
6.3.1 Uhrina alle 18-vuotias henkilö	11
6.3.2 Seksuaalinen hyväksikäyttö muissa tilanteissa	12
6.3.3 Vapaaehtoisuus seksuaalisessa hyväksikäytössä	12
6.4 Seksuaalinen kajoaminen	13
6.4.1 Seksuaalinen kajoaminen tekona	13
6.4.2 Vapaaehtoisuuden puuttuminen ja väkivallan uhka	14
6.5 Raiskaus	14
6.5.1 Sukupuoliyhteyden määritelmä	14
6.5.2 Vapaaehtoisuuden määritelmä	14
6.5.3 Väkivalta tai uhkaus	15
6.5.4 Tahdon ilmaisun puuttuminen	16
6.5.5 Seksuaalinen itsemääräämisoikeus raiskauksen yhteydessä	17
6.6 Lapsiin kohdistuvat seksuaalirikokset	17
6.7 Rajoitussäännös	18
6.7.1 Rajoitussäännöksen tarkoitus ja soveltaminen	18

6.7.2 Osapuolten ikä- ja kypsyyseron tarkastelu	18
7 RIKOSLAIN 21 LUVUN RIKOKSET	19
7.1 Pahoinpitely	19
7.1.1 Pahoinpitely ruumiillisena väkivaltana.....	19
7.1.2 Pahoinpitely ilman ruumiillista väkivaltaa	20
7.1.3 Tahallisuus	20
7.2 Lievä pahoinpitely	21
7.2.1 Asianomistajarikos vai yleisen syytteen alainen rikos?	21
8 POLIISI SUOMESSA	22
8.1 Poliisin tehtävät.....	22
8.2 Ennalta estävä toiminta.....	22
8.3 Poliisin koulutus	23
8.4 Poliisin toiminnan arviointi	24
9 KOHTI KARKKUA – VIERAILUN SUUNNITTELU.....	24
9.1 Luentojen sisällön suunnittelu ja sen vaiheet	24
9.1.1 Suunnittelun ensimmäiset vaiheet ja aiheen rajaus	24
9.1.2 Luennon kohderyhmän huomioiminen suunnittelussa.....	26
9.1.3 Luentojen tavoitteiden asettaminen ja esityksen sisällön rajaaminen.....	26
9.2 Luentojen toteutuksen suunnittelu ja sen vaiheet	27
9.2.1 Teoriapohjan luominen luentoja varten	27
9.2.2 Toteutustavan valitseminen	27
9.2.3 Power Point -esityksen suunnittelussa huomioitavia asioita.....	27
9.2.4 Luennon pituuden ja aikataulun suunnittelu	28
9.2.5 Vuorovaikutus luennolla – miten huomioimme tämän suunnittelussa?.....	29
9.2.6 Slido – interaktiivinen alusta luennon apuvälineenä	30
9.3 Luentojen sisältö ja toteutus – Luentojen lopullinen rakenne.....	30
9.3.1 Pääluennon sisältö ja rakenne	30
9.3.2 Maahanmuuttajaluennon sisältö ja rakenne.....	31
10 KARKUSSA – VIERAILUN TOTEUTUS.....	31
10.1 Luento Suomen poliisista maahanmuuttajataustaisille opiskelijoille.....	31
10.2 Luento Fyysisestä koskemattomuudesta ja sen rajoista suomenkielisille opiskelijoille	32
10.2.1 Pääluentojen eteneminen tarkemmin.....	32
11 PALAUTTEIDEN TARKASTELU.....	35
11.1 Palaute maahanmuuttajataustaisilta opiskelijoilta ja heidän opettajaltaan	35
11.2 Palaute pääluennolle osallistujilta.....	36
11.3 Palaute työn tilaajalta	37
12 POHDINTA	38
12.1 Pääsimmekö tavoitteisiin?	38
12.2 Opinnäytetyöprosessin reflektointi.....	39
LÄHTEET	41

LIITE 1.....	1
LIITE 2.....	3
LIITE 3.....	4
LIITE 4.....	5

1 JOHDANTO

Opinnäytetyömme aiheena on fyysinen koskemattomuus ja sen rajat. Työmme on tilaustyö Karkun evankeliselle opistolle, jonka lopputuotoksena oli luennot heidän opiskelijoilleen aiheesta fyysinen koskemattomuus. Kohderyhmä tälle luennoille olivat opiskelijat ikähaarukalta 16–25 vuotta. Karkun evankelinen opisto on Suomen Luterilaisen Evankeliumiyhdistyksen ylläpitämä kristillinen kansanopisto, joka sijaitsee Sastamalassa Karkun kunnassa. Karkun opistolla on monia opintolinjoja kuten esimerkiksi lukio, aikuisten perusopetus, opistovuosi oppivelvollisille, maahanmuuttajalinja ja kotoutumiskoulutus. Opistolla opiskelee arkisin noin 100 opiskelijaa eri linjoilla. Opiskelijoita on kaikenikäisiä eri opintolinjoista johtuen. Lisäksi opistolla voi osallistua erilaisille kursseille ja leireille. Kesäisin ja viikonloppuisin opisto toimii vilkkaana kurssikeskuksena. (Karkun evankelinen opisto.)

Käsitlemme työmme aihetta pääosin lain pohjalta. Määrittelemme mitä tarkoittaa fyysinen koskemattomuus erityisesti seksuaalisen koskemattomuuden kautta, mutta myös yleisesti fyysisen koskemattomuuden kautta. Käytämme yhtenä teoriapohjana vuonna 2023 voimaan tullutta seksuaalirikoslainsäädännön uudistusta ja sisällytämme työhömmme laajasti rikoslain (RL 39/1889) 20 luvun pykälä. Tämän lisäksi käsitlemme rikoslain 21 luvusta 5 ja 7 pykälä.

Olemme rajanneet käsittelyn ulkopuolelle rikoslain 20 luvusta törkeät tekemuodot. Lisäksi rikoslain 20 luvusta olemme rajanneet käsittelyn ulkopuolelle seksikauppaan ja paritukseen liittyvät pykälät. Päätimme rajata pois juuri nämä pykälät seksuaaliseen koskemattomuuteen liittyen sen vuoksi, että aihealue ei karkaa liian laajaksi ja työn tilaajan toiveena oli käsitellä nimenomaan suoraan fyysiseen koskemattomuuteen liittyviä lainkohtia. Lisäksi rajasimme rikoslain 20 luvusta lasten seksuaalirikoksiin liittyvät pykälät, pois lukien rajoitussäännöstä koskeva pykälä. Rajasimme lapsia koskevat seksuaalirikokset pois sen vuoksi, että kohderyhmämme opiskelijat ovat kaikki yli 16-vuotiaita.

Tilaaaja toivoi, että käsitlemme myös sellaisia asioita, jotka jäävät rikoslain ulkopuolelle ja tämän vuoksi käsitlemme myös tasa-arvolaista (Tasa-arvoL 609/1986) seksuaalista häirintää ja häirintää sukupuolen perusteella. Lisäksi käsitlemme myös rikosoikeudellista vastuuta ikärajojen pohjalta ja määrittelemme muita rikosoikeuden ikärajoja.

Työmme pääaiheena on nimenomaan fyysinen koskemattomuus ja sen rajat. Opinnäytetyömme pääproduktina valmistui Power Point -esitys edellä mainitusta aiheesta, jonka pohjalta pidimme luennot. Tässä opinnäytetyössä puhumme tästä ”pääluentona”. Tämän pääluennon lisäksi teimme työn tilaajan toiveiden mukaisesti myös toisen lyhyemmän luennon, joka käsittelee poliisia Suomessa. Tämä lyhyempi luento Suomen poliisista oli tarkoitettu Karkun evankelisen opiston maahanmuuttajataustaisille opiskelijoille.

2 OPINNÄYTETYÖN TAVOITE, TEHTÄVÄ JA TARVE

Tämän luvun tarkoituksena on avata opinnäytetyömme aiheen tavoitteita, tehtäviä ja tarpeellisuutta. Asetimme työmme tavoitteet enimmäkseen työn tilaajan toiveiden pohjalta. Työn tarvetta käsittelemme laajemmin yleisen tarpeellisuuden näkökulmasta ja avaamme työn tarpeellisuutta myös Suomen seksuaali- ja pahoinpitelyrikostilastojen kautta.

2.1 Opinnäytetyön tavoite ja tehtävä

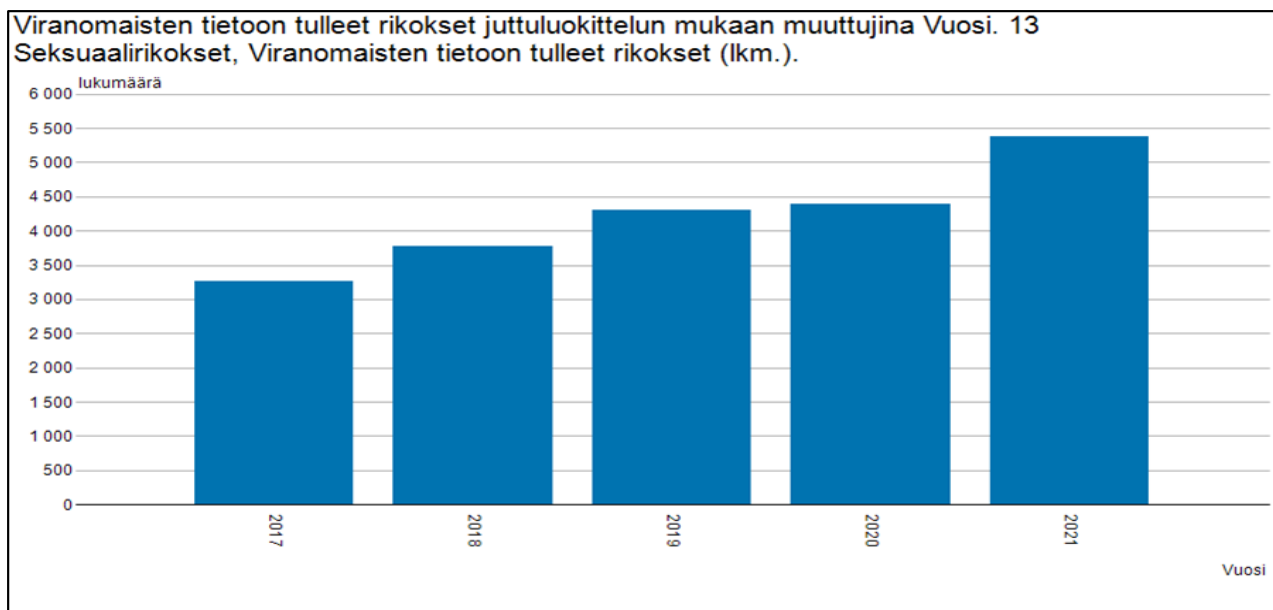
Opinnäytetyömme ensisijainen tavoite oli lisätä Karkun evankelisen opiston opiskelijoiden tietoisuutta fyysisen koskemattomuuden rajoista. Opinnäytetyömme tilaaja kertoi, että he ovat havainneet opistolla opiskelijoiden keskuudessa niin sanottuja ”läheltä piti” tilanteita, jotka joko ovat lähellä rikoksen täyttymistä tai täyttävät jonkin rikoksen tunnusmerkistön. Näitä ”läheltä piti” tilanteita ovat olleet esimerkiksi tönäisyt ja huitaisut, jotka ovat johtuneet turhautuneisuudesta. Myös netissä tapahtunutta kiusaamista on ollut esimerkiksi jakamalla toisen henkilön kuvia ilman lupaa. Täysi-ikäisten opiskelijoiden kohdalla on ollut hankaluuksia suojaikärajan ymmärtämisessä ja kunnioittamisessa ja lisäksi on ollut tilanteita, joissa toisen henkilökohtaisia koskemattomuuden rajoja on rikkottu laittamalla esimerkiksi käsi toisen opiskelijan selälle, mikä on aiheuttanut tässä opiskelijassa ahdistumisen tunteita.

Maahanmuuttajataustaisille opiskelijoille suunnatun lyhyen luennon tavoitteena oli kertoa poliisin toiminnasta Suomessa. Maahanmuuttajataustaisten opiskelijoiden kokemukset viranomaisista ja poliisista omassa kotimaassaan saattavat olla negatiivisia. Haluamme luennolla korostaa sitä, että Suomessa poliisikoulutus on korkealla tasolla, sinne hakeudutaan pitkän valintaprosessin kautta ja koulutus kestää useamman vuoden. Tällä haluamme viestittää sitä, että Suomessa poliisiksi pääsy vaatii pitkän koulutuksen eikä poliisiksi pääse ”noin vain”. Lisäksi nostamme esityksessä esille, että Suomessa poliisin toimintaa ohjaa tarkoin laki ja poliisin toiminta on jatkuvan tarkastelun alaisena.

2.2 Opinnäytetyön tarve

Viranomaisten tietoon tulleiden seksuaalirikosten määrä on ollut nousussa aikavälillä 2017–2021 (kuvio 1). Koemme tämän vuoksi, että työllemme on tarvetta myös tilastollisesta näkökulmasta. Vuonna 2017 seksuaalirikoksia ilmoitettiin viranomaisille 3269, vuonna 2018 3779, vuonna 2019 4305, vuonna 2020 4392 ja vuonna 2021 5276 (Suomen virallinen tilasto, 2021). Ylen verkkouutisessa (Puurunen 2022) todetaan, että uhritutkimusten mukaan tilastoissa näkyvä nousu johtuu mataltuneesta kynnyksestä ilmoittaa seksuaalirikoksista. Aiheen ympärillä pyörivän julkisen keskustelun myötä omista oikeuksista ollaan enemmän tietoisia ja tunnistetaan helpommin, jos joudutaan rikoksen uhriksi. Haluamme olla mukana edistämässä tietoisuutta oikeudesta fyysiseen koskemattomuuteen liittyen.

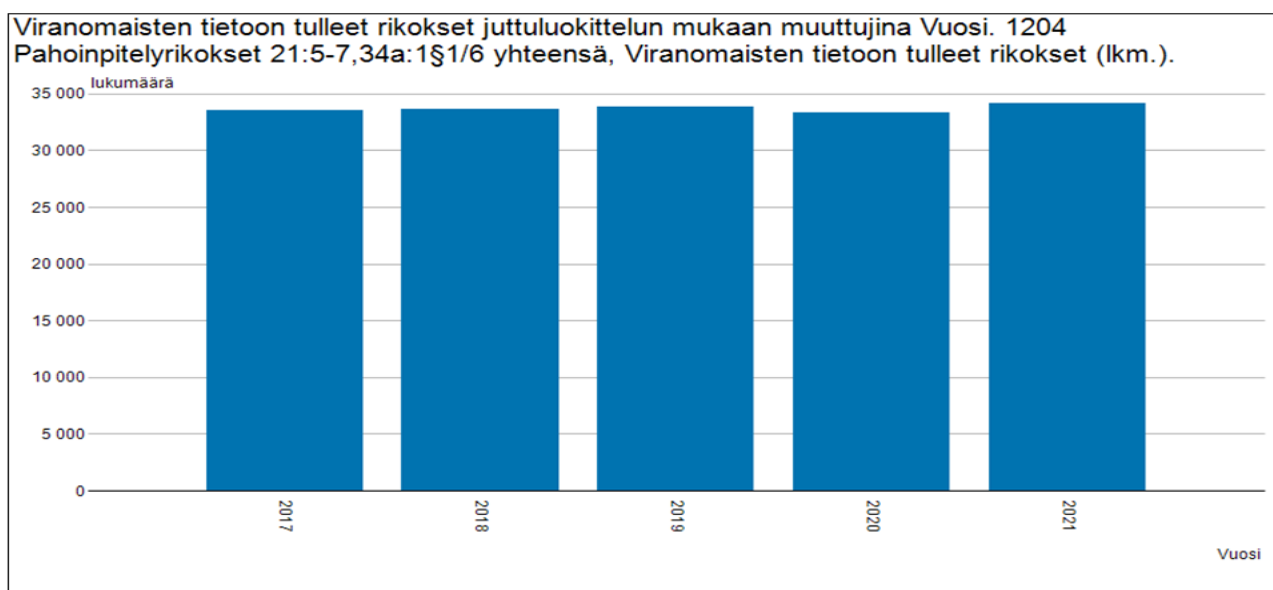

Kuvio 1: Viranomaisten tietoon tulleet rikoslain 20 luvun seksuaalirikokset vuosina 2017–2021.

Lähde: Suomen virallinen tilasto 2021

Viranomaisten tietoon tulleissa pahoinpitelyrikoksissa ei ole huomattavaa muutosta vuosien 2017–2021 välillä, joskin lievää nousua on havaittavissa (kuvio 2). Vuonna 2017 pahoinpitelyrikoksia ilmoitettiin viranomaisille yhteensä 33 535, vuonna 2018 33 639, vuonna 2019 33 849, vuonna 2020 33 285 ja vuonna 2021 yhteensä 33 762 (Suomen virallinen tilasto, 2021). Uutisissa on ollut pinnalla erityisesti nuorten tekemät henkeen ja terveyteen kohdistuneet rikokset. Toivomme, että opinäytetyöllämme on ennalta estäviä vaikutuksia, ja Karkussa ei tapahtuisi enää läheltä piti tilanteita, kun opiskelijoiden tietoutta lisätään fyysisen koskemattomuuden rajoista.

Kuvio 2: Viranomaisten tietoon tulleet pahoinpitelyrikokset vuosina 2017–2021

Lähde: Suomen virallinen tilasto 2021

3 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS TOIMINNALLISENA OPINNÄYTETYÖNÄ

Opinnäytetyömme on toiminnallinen opinnäytetyö. Toiminnallinen opinnäytetyö on yksi ammattikorkeakoulun opinnäytetyyppi ja se on vaihtoehtoinen tapa tutkimukselliselle opinnäytetyölle. Ammattikorkeakoulussa tehdyn opinnäytetyön tulisi olla työelämälähtöinen, käytännönläheinen, kuitenkin tutkimuksellisella asenteella toteutettu ja riittävällä tasolla alan tietojen ja taitojen hallintaa osoittava. Koulutuksen tavoitteena on, että opiskelija toimii valmistuttuaan alansa asiantuntijatehtävissä, ja sekä tietää että taitaa siihen liittyvät kehittämisen ja tutkimuksen perusteet. (Vilkkä & Airaksinen 2003, 10.)

3.1 Toiminnallisen opinnäytetyön rakenne

Toiminnallisessa opinnäytetyössä tuotetaan jokin tuotos eli produkti, jonka tarkoituksena on ohjeistaa, opastaa, järjestää tai järjeistää käytännön toimintaa. Produkti voi olla alasta riippuen esimerkiksi ammatilliseen käytäntöön suunnattu ohje tai opastus, kuten perehdyttämisopas tai koulutuspaketti. Se voi olla myös jonkin tapahtuman toteuttaminen, kuten messuosaston tai oppilaitosvierailun. (Vilkkä & Airaksinen 2003, 9.) Toiminnallisessa opinnäytetyössä oma ammatillinen osaaminen näytetään produktilla ja siitä tehtävällä raportilla. Tähän raporttiin kirjataan produktiin liittyviä lähtökohtia, valintoja ja ratkaisuja perustellusti. (Kostamo, Airaksinen & Vilkkä 2022, 11.)

Toiminnallisen opinnäytetyön raportti on tärkeä osa opinnäytetyötä. Siinä tulee kuvata koko toiminnallisen opinnäytetyön prosessi alusta loppuun. Lukijan täytyy myös pystyä pääättelemään raportti-osuuden perusteella, miten opinnäytetyössä on onnistuttu. Toiminnallisessa opinnäytetyössä yhdistyykin sekä käytännön toteutus että raportointi. (Vilkkä & Airaksinen 2003, 9 ja 65.) Toiminnallisen opinnäytetyön raportti koostuu lähtötilanteen kuvauksesta, tavoitteiden määrittelemisestä, tietoperustan kokoamisesta, toteutuksen ja menetelmien suunnittelusta ja valintojen perusteluista, sekä tuotoksen toteuttamisesta, sen arvioinnista, palautteesta ja yhteenvedosta (Kostamo yms. 2022, 113).

3.2 Teoriaosuus toiminnallisessa opinnäytetyössä

Ennen toteutuksen valmistelua kerätään tietoperustaa tuotoksen aiheesta, jossa määritellään aiheen keskeiset käsitteet ja käsitellään aiheesta olemassa olevaa tietoa. Toiminnallisen opinnäytetyön teoreettisen näkökulman ei välttämättä tarvitse olla kovin laaja, vaan siihen riittää usein jokin alan käsite ja sen määrittely. (Kostamo yms. 2022, 15.) Opinnäytetyömme teoreettinen pohja on kuitenkin aika laaja, koska työemme teoriaperustaan liittyvä seksuaalirikoslainsäädäntö on juuri uudistunut ja olemme halunneet käsitellä teoriaosuudessa myös siihen liittyvää hallituksen esitystä.

Toiminnallista opinnäytetyötä toteuttaessa tulee huomioida, ettei sitä ole mahdollista välttämättä toteuttaa koko teorian näkökulmasta, vaan toteutus kannattaa rajata joidenkin keskeisten käsitteiden käyttöön. (Vilkkä & Airaksinen 2003, 43.) Opinnäytetyömme teoriapohjassa ei ole käsitelty esimerkiksi vakavampia henkeen tai terveyteen kohdistuvia rikoksia tai seksuaalirikoksia, vaikka ne liittyvät fyysiseen koskemattomuuteen. Olemme päättäneet rajata nämä työmme ulkopuolelle, jottei työstä tulisi liian laaja. Produktin teossa on haluttu kunnioittaa myös tilaajan toiveita käsiteltäviin asioihin ja rikoksiin liittyen.

4 RIKOSOIKEUDELLINEN VASTUU

Käsitlemme tässä työssä paljon erilaisia rikoksia, joten on tärkeä ymmärtää, milloin henkilö on rikosoikeudellisessa vastuussa tekemisistään. Tämän luvun tarkoituksena on avata lukijalle Suomen rikosoikeuteen liittyviä käsitteitä ja antaa yleiskäsitys Suomen rikosoikeudellisen vastuun muodostumisesta.

4.1 Vastuuikäraja

Suomessa rikosoikeudellisen vastuun edellytyksenä on, että tekijä on teon hetkellä täyttänyt viisitoista vuotta (RL 3:4.1). Esitutkintalain (ETL 805/2011) 3 luvun 5 pykälän mukaan alle 15-vuotiaan tekemä rikos on siitä huolimatta rikollinen teko, vaikka tekijä ei olisikaan rikosoikeudellisessa vastuussa. Mikäli alle 15-vuotiaan epäillään syylistyneen rikolliseen tekoon, voi poliisi toimittaa asiasta esitutkinnan tarvittaessa. Esitutkinta voidaan toimittaa sen selvittämiseksi, onko teossa esimerkiksi ollut osallisena 15-vuotta täyttänyt henkilö. Lisäksi alle 15-vuotiaan tekemässä rikoksessa voidaan suorittaa esitutkinta asianomistajan vahingonkorvausoikeuden toteuttamiseksi tai epäiltyyn kohdistettavien lastensuojelutoimenpiteiden tarpeen tai muun epäillyn etuun liittyvän selvittämistarpeen vuoksi. Alle 15-vuotias on siis vahingonkorvausvastuussa tekemästään rikollisesta teosta, vaikka hän ei ole rikosoikeudellisessa vastuussa. (Eml.)

15-vuotta täyttänyt, mutta alle 20-vuotias nuori huomioidaan rikosoikeudellisessa prosessissa nuorena rikoksentehtijänä. Lain nuoren rikoksesta epäillyn tilanteen selvittämisestä (633/2010) 1 pykälän mukaan 15–20-vuotias katsotaan nuoreksi rikoksentehtijäksi. Arvioidessa nuoren rikoksentehtijän syyllisyyttä ja rikoksen seurauksia, otetaan huomioon nuoren rikoksesta epäillyn ikä. Rikoksesta epäillyn nuoren ikä saattaa vaikuttaa muun muassa siihen, että rangaistukset ovat keskimääräistä lievempiä.

4.2 Syyntakeisuus

Yhtenä rangaistusvastuun edellytyksenä on myös se, että tekijä on tekohetkellä syyntakeinen. Tämä tarkoittaa sitä, että tekijä ymmärtää tekonsa tosiasiallisen luonteen ja oikeudenvastaisuuden. Syyntakeeton henkilö sen sijaan ei tekohetkellä kykene mielisairauden, syvän vajaamielisyyden

taikka vakavan mielenterveyden tai tajunnan häiriön vuoksi ymmärtämään edellä mainittuja asioita. Syyntakeettomuuteen voi johtaa myös tekijän kykenemättömyys säädellä käyttäytymistään edellä mainituista syistä johtuen. (RL 3:4.1–2.)

Tekijä voi olla myös alentuneesti syyntakeinen, mikäli hänen kykynsä ymmärtää tekonsa tosiasiallinen luonne tai oikeudenvastaisuus on vajaamielisyyden, mielenterveyden tai tajunnan häiriön vuoksi tekohetkellä merkittävästi alentunut. Alentuneeseen syyntakeisuuteen voi johtaa myös tekijän kykenemättömyys säädellä käyttäytymistään edellä mainituista syistä johtuen. Tekijän päihtymystila tai muu tilapäinen tajunnan häiriö, johon tekijä on itse saattanut itsensä, ei johda tekijän syyntakeettomuuteen, ellei siihen ole erityisen painavia syitä. (RL 3:4.3–4.)

4.3 Tahallisuus ja tuottamus

Rikoslaissa on erikseen määritelty tahallisia ja tuottamuksellisia rikoksia. Tahallinen rikos on sellainen, jossa tekijä on tarkoittanut aiheuttaa rikoksen tunnusmerkistön mukaisen seurauksen tai pitänyt seurauksen aiheutumista varmana tai varsin todennäköisenä. Seurausta pidetään tahallisenä myös, jos tekijä on pitänyt sitä tarkoittamaansa seuraukseen varmasti liittyvänä. (RL 3:6.)

Opinnäytetyössämme käsiteltävät rikokset ovat rangaistavia vain tahallisenä, eli tekijän on tullut ymmärtää tilanne ja siihen liittyvät seikat. Tämä tarkoittaa sitä, että tekijä on tahallisuusedellytyksen täyttävällä tavalla käsittänyt käsillä olevat olosuhteet ja on tästä huolimatta tehnyt oikeudenvastaisen teon. (HE 13/2022, 105.)

Rikoslaissa on määritelty myös tuottamuksellisia rikoksia, jotka eivät siis ole tahallaan tehtyjä. Tällaisissa rikoksissa tekijä on menetellyt huolimattomasti, joka tarkoittaa sitä, että tekijä on rikkonut olosuhteiden edellyttämää ja häneltä vaadittavaa huolellisuusvelvollisuutta, vaikka hän olisi kyennyt sitä noudattamaan. Huolimattomuus voi olla joko perusmuotoista tai törkeää huolimattomuutta ja tämän arvosteluun vaikuttaa teon ja olosuhteiden kokonaisarvostelu. (RL 3:7.)

5 SEKSUAALINEN JA SUKUPUOLEEN PERUSTUVA HÄIRINTÄ TASA-ARVOLAISIA

Fyysinen koskemattomuus koskee myös tilanteita, joissa ei vielä syylistytä varsinaisesti mihinkään rikokseen. Tasa-arvolaissa määritellään seksuaalinen ja sukupuoleen perustuva häirintä, joka ei sellaisenaan ole vielä rikoslain mukainen rikos, mutta joka on laissa kiellettyä toimintaa ja seurauksena tällaisesta toiminnasta voi olla erilaisia sanktioita. Tämän luvun tarkoituksena on avata tarkemmin näitä tasa-arvolain määrittelemiä häirintätilanteita ja niistä seuraavia sanktioita.

5.1 Häirintä käsitteenä

Tasa-arvolain mukaan seksuaalinen ja sukupuoleen perustuva häirintä ovat syrjintää ja sellaiseen kiellettyä. Tasa-arvolaki määrittelee myös käsitteenä tällaisen häirinnän. (Tasa-arvoL 7§.) Tasa-arvolain mukaisen syrjinnän ei tarvitse olla tahallista, vaan siinä arvioidaan toiminnan vaikutuksia. Lain mukaan häirintää on toiminta, joka luo ilmapiirin, mikä on uhkaava, vihamielinen, halventava, nöyryyttävä tai ahdistava. Tämä tarkoittaa sitä, ettei mikä tahansa yksittäinen teko ole vielä tasa-arvolain tarkoittamaa häirintää, vaan toiminnan tulee olla jossain määrin jatkuvaa ja vakavaa. (Kainulainen & Niemi, 2018.)

Häirinnän käsite on tasa-arvolaissa laaja, mutta selkeästi määritelty. Joku voi kokea tietynlaisen vitsailun häirinnäksi, kun taas toisen tarkoitus on olla vilpittömästi hauska. Häirinnän kohteen suhtautumisella on myös merkitystä, sillä käytöksen tulee olla ei-toivottua. On tärkeää tuoda esille, että käytös on ei-toivottua, jotta toinen tulee tietoiseksi asiasta. On myös tilanteita, joissa toiminnan tulisi ymmärtää olla selkeästi ei-toivottua käytöstä, kuten fyysinen häirintä tai koskettelu. (Kainulainen & Niemi, 2018.)

5.2 Seksuaalinen ja sukupuoleen perustuva häirintä

Seksuaalinen häirintä voi olla tasa-arvolain mukaan sanallista, sanatonta tai fyysistä, luonteeltaan seksuaalisesti ei-toivottua käytöstä, jolla tarkoituksellisesti tai tosiasiallisesti loukataan henkilön henkistä tai fyysistä koskemattomuutta luomalla uhkaava, vihamielinen, halventava, nöyryyttävä tai ahdistava ilmapiiri (Tasa-arvoL 7.7§). Tasa-arvovaltuutetun mukaan se voi ilmetä esimerkiksi kaksimielisinä ja vihjailevina vitseinä, vartaloa tai pukeutumista koskevinä huomautuksina, seksuaalisävytteisinä tekstiviesteinä, fyysisenä kosketteluna tai sukupuoliyhteyttä tai muuta sukupuolista kanssakäymistä koskevinä ehdotuksina ja vaatimuksina.

Tasa-arvolaissa on määritelty sukupuoleen perustuva häirintä, joka tarkoittaa sellaista henkilön sukupuoleen, sukupuoli-identiteettiin tai sukupuolen ilmaisuun liittyvää käytöstä, joka ei ole toivottavaa (Tasa-arvoL 7.8§). Sukupuoli-identiteetillä tarkoitetaan henkilön kokemusta omasta sukupuolestaan. Sukupuolen ilmaisulla tarkoitetaan sukupuolen tuomista esiin pukeutumisella, käytöksellä tai muulla vastaavalla tavalla. (Eml. 3.5–6§.)

Sukupuoleen perustuva häirintä ei ole luonteeltaan seksuaalista, mutta sen tavoitteena on tarkoituksellisesti ja tosiasiallisesti loukata henkilön fyysistä ja henkistä koskemattomuutta luomalla uhkaava, vihamielinen, halventava, nöyryyttävä tai ahdistava ilmapiiri (Tasa-arvoL. 7.8§). Tällainen käytös voi olla esimerkiksi toisen sukupuolen alentamista tai halventavaa puhetta toisen sukupuolesta. Sukupuolen perusteella olevaa häirintää on myös kiusaaminen, joka perustuu kiusatun sukupuoleen. (HE 195/2004, 28.)

5.3 Sanktiot ja suhtautuminen häirintään

Tasa-arvolain mukaisesta häirinnästä tulee huomioida, että tasa-arvolain konkreettiset säännökset koskevat pääosin työpaikkoja ja oppilaitoksia. Tämä tarkoittaa sitä, että niiden ulkopuolelle sanktiot eivät ulotu. (Kainulainen & Niemi, 2018.) Yksi sanktion muoto voi olla hyvitys tai korvaus. Jos esimerkiksi työnantaja tai oppilaitos rikkoo tasa-arvolaissa tarkoitettua syrjinnän kieltoa, tämä voi olla velvollinen maksamaan loukatulle hyvitystä. (Tasa-arvoL 11§.) Kieltoa rikkonut voi olla myös velvollinen antamaan edellä mainitussa tilanteessa selvityksen menettelystään (Eml. 10–10a §). Tasa-arvolakia ei sovelleta perheenjäsenten tai muihin yksityiselämän piiriin kuuluviin suhteisiin (Eml. 2.1,2 §). Tämä ei kuitenkaan tarkoita, että häiritsevä käytös olisi sallittua myöskään näissä tilanteissa.

Seksuaaliseen ja sukupuoleen perustuvaan häirintään liittyvät tilanteet saattavat olla hyvinkin ongelmallisia ja vaikeita. Ongelmia saattavat aiheuttaa negatiiviset asenteet, kuten häirinnän vähätely. Ehdottoman tärkeää olisi edistää tähän liittyvää asennemuutosta. On myös tilanteita, joissa häirinnän kohde ei uskalla kertoa tilanteesta eteenpäin, jos tekijänä on esimerkiksi oma esihenkilö tai työkaveri. (Kainulainen & Niemi, 2018.)

6 RIKOSLAIN 20 LUVUN SEKSUAALIRIKOKSET

Olemme sisällyttäneet opinnäytetyöhömme työn aiheeseen konkreettisesti liittyvät seksuaalirikokset ja tässä luvussa käsittelemme näitä seksuaalirikoksia. Avaamme tarkemmin näiden rikosten tunnusmerkistöjä ja tuomme esiin esimerkkejä teoista, jotka täyttävät näiden rikosten tunnusmerkistöjä. Luvun loppupuolella käsittelemme lyhyesti myös lapsiin kohdistuvien seksuaalirikosten erityispiirteitä ja avaamme rajoitussäännöksen ja suojaikärajan ternejä.

6.1 Seksuaalisen kuvan laiton levittäminen

Seksuaalisen kuvan laittomalla levittämisellä tarkoitetaan rikoslain mukaan todellisuuspohjaisen tai todenmukaisen toista henkilöä seksuaalisesti esittävän kuvan tai kuvatallenteen oikeudetonta esittämistä tai levittämistä. Teon tulee myös olennaisesti loukata kuvassa esiintyvän seksuaalista itsemääräämisoikeutta. (RL 20:7.1.) Esittämällä tarkoitetaan tilannetta, jossa kolmannelle osapuolelle ainoastaan näytetään kuva, eli henkilö ei saa kuvaa haltuunsa. Levittämisellä puolestaan tarkoitetaan kuvan luovuttamista, eli esimerkiksi lähettämistä kolmannelle osapuolelle, jolloin tämä saa kuvan haltuunsa. (HE 13/2022, 120.)

6.1.1 Seksuaalisen kuvan ja seksuaalisen itsemääräämisoikeuden määritelmät

Kuvan seksuaalisuus voidaan määritellä eri tavoin. Seksuaalisuus voi johtua esimerkiksi alastomuudesta tai vähäpukeisuudesta tai jostain muusta seksuaalisesta toiminnasta. Joissain tapauk-

sisä pelkkä alastomuus ei kuitenkaan sellaisenaan vielä tee kuvasta seksuaalista, mutta sen esittämis- tai levittämistapa voi vaikuttaa kuvan seksuaalisuuteen. Esimerkiksi kuva alastomasta ihmisestä saunomassa, ei vielä sellaisenaan ole seksuaalinen kuva, mutta jos kuvaa levitetään pornografialla sisältävälle nettisivulle, tekee se kuvasta seksuaalisen ja sen levittämisestä seksuaalista itsemääräämistä loukkaavan. (HE 13/2022, 121.)

Seksuaalinen itsemääräämisoikeus tarkoittaa, että jokaisella ihmisellä on oikeus päättää omasta seksuaalisesta käyttäytymisestään edellyttäen, ettei se loukkaa toisen seksuaalista itsemääräämisoikeutta (HE 13/2022, 116). Seksuaalista itsemääräämisoikeutta ja sen loukkausta tulee arvioida, jotta seksuaalisen kuvan laitton levittäminen tekona on rangaistavaa. Jos esimerkiksi kuvassa esiintyvä henkilö on itse julkaissut kuvan sosiaalisessa mediassa julkiselle sivustolle ja toinen henkilö jakaa kyseistä kuvaa eteenpäin, ei tällöin voida katsoa, että kuvan levittäminen loukkaisi kuvassa esiintyvän henkilön itsemääräämisoikeutta. (Eml., 121.)

6.1.2 Kuvan levittämisen oikeudettomuus

Kuvan levittämisen tulee olla oikeudetonta eli kuvan lähettämiseen ei ole ollut lupaa tai suostumusta (RL 20:7.1). Seksuaalisen kuvan laitonta levittämistä voi olla esimerkiksi toisen henkilön alastomasta vartalosta lähetetty kuva ilman kuvassa esiintyvän henkilön lupaa tai mikäli henkilö näyttää kaverilleen omalta puhelimelta toisen henkilön alastonkuvaa ilman tämän lupaa. Kuvan tulee lisäksi olennaisesti loukata henkilön seksuaalista itsemääräämisoikeutta (Eml.).

Olennainen seksuaalinen itsemääräämisoikeuden loukkaaminen on arvioitava tapauskohtaisesti. Tähän vaikuttaa muun muassa se, kuinka laajalle joukolle kuvaa on levitetty tai onko levityksessä ollut useampia seksuaalisia kuvia tai tallenteita. Jos kuvaa on näytetty esimerkiksi tietokoneen ruudulta yhdelle tai kahdelle ihmiselle, täytyy olennainen seksuaalisen itsemääräämisoikeuden loukkaus vain, mikäli kuvan seksuaalisuuden ilmeneminen on hyvin voimakasta. Mikäli taas kuvaa jaetaan laajemmalle joukolle, esimerkiksi internetissä, on teko lähtökohtaisesti jo vakavampi eikä kuvan itsessään tarvitse olla seksuaalisuudeltaan yhtä voimakas kuin edellä mainitussa tapauksessa. (HE 13/2022, 121.)

6.1.3 Todellisuuspohjaisen ja todenmukaisen kuvan määritelmä

Todellisuuspohjaisella kuvalla tai kuvatallenteella tarkoitetaan sellaista kuvaa tai kuvatallennetta, jossa henkilö tosiasiallisesti esiintyy. Kuva tai kuvatallenne on puolestaan todenmukainen, mikäli se on valmistettu erehdyttävästi todellisuuspohjaista kuvaa muistuttavalla tavalla eli se muistuttaa erehdyttävästi valokuvaamalla tai muulla vastaavalla menetelmällä valmistettua kuvaa tai kuvatallennetta. (RL 20:7.2.) Tämä tarkoittaa esimerkiksi sitä, että todellisuuspohjaista kuvaa ei saa jäljentää tai muokata ja sen jälkeen levittää, mikäli se edelleen muistuttaa tosiasiallista tilannetta, jossa henkilö esiintyy.

6.2 Seksuaalinen ahdistelu

Seksuaalisella ahdistelulla tarkoitetaan, että joku koskettelemalla tai kosketteluun voimakkuutensa tai toistuvuutensa vuoksi vakavuudeltaan rinnastettavilla muilla tavoilla tekee toiselle seksuaalisen teon, joka on omiaan loukkaamaan tämän seksuaalista itsemääräämisoikeutta (RL 20:6.1).

Olemme määritelleet seksuaalisen itsemääräämisoikeuden opinnäytetyömme luvussa 6.1.1.

6.2.1 Koskettelun määritelmä ja kosketteluun rinnastettavat tavat

Seksuaalisen ahdistelun tunnusmerkistössä mainitulla koskettelulla tarkoitetaan tietyllä intensiivisyydellä tapahtuvaa koskemista, eikä esimerkiksi tavanomaista tai satunnaista hipaisua ihmisjoukossa. Esimerkkejä toisen intensiivisestä koskettelusta ovat sively, puristelu tai taputtelu. Rangaistavan koskettelun kohteena pidetään yleensä ruumiinosaa, jota on tavanomaista pitää seksuaalisena kuten esimerkiksi rinnat, sukuelin, takapuoli, kaula tai reidet. Rangaistava koskettelu voi kohdistua myös muuhun ruumiinosaan, varsinkin jos siihen liittyy sanallista seksuaalista vihjailua. Toisen suutelia voidaan pitää myös säännöksessä tarkoitettuna kosketteluksi. (HE 13/2022, 116.)

Muita tapoja, joita voidaan pitää seksuaalisina tekoina ja rangaistavana seksuaalisena ahdisteluna, voivat olla esimerkiksi sanallinen häirintä, viestin tai kuvan lähettäminen, kuvan ottaminen tai it-sensä paljastaminen (RL 20:6.1,2). Näiden muiden tapojen, joita voidaan pitää seksuaalisina tekoina, tulee olla kosketteluun vakavuudeltaan rinnastettavia niiden voimakkuuden tai toistuvuuden perusteella. Esimerkkinä voi olla tilanne, jossa tekijä ehdottelee seksuaalista kanssakäymistä muiden ihmisten edessä tai työpaikalla perusteeton kysely toisen seksuaalielämästä sellaisen henkilön toimesta, jonka työtehtäviin tällainen kyseleminen ei kuulu. Seksuaalisena tekona voidaan pitää myös tilannetta, jossa riisuuntuvia tai alastomia henkilöitä katsellaan epäasiallisesti yhteisessä pukautumis- tai peseytymistilassa, esimerkiksi julkisen uimahallin peseytymistiloissa. (HE 13/2022, 117–118.)

Rangaistavana tekona voidaan pitää myös omasta sukuelimestä lähetettyä kuvaa toiselle henkilölle, joka ei ole ilmaissut suostumustaan tällaisen kuvan vastaanottamiseen. Rangaistavaa ei ole kuitenkaan sellaisten seksuaalisten viestien lähettämien tai esittäminen, joka tapahtuu molempien osapuolien yhteisymmärryksessä. (HE 13/2022, 117.)

6.2.2 Seksuaalisen teon määritelmä ja arviointi

Seksuaalisella teolla tarkoitetaan sellaista tekoa, joka tekijä, kohteena oleva henkilö sekä teko-olosuhteet huomioon ottaen on seksuaalisesti olennainen (RL 20:23.2). Tekijä pyrkii saamaan seksuaalisella teolla itselleen tai toiselle seksuaalista kiihotusta tai tyydytystä. Tekijän ja teon kohteena olevan henkilön keskinäisellä suhteella ja iällä on vaikutusta siihen, millaista tekoa voidaan pitää seksuaalisesti olennaisena tai ylipäättänsä seksuaalisena. Esimerkiksi vanhempien lapseensa koh-

distamat hellyydenosoitukset eivät ole yhtä lailla seksuaalisesti virittyneitä, kuin samanikäisten vastaavat koskettelut. Teon seksuaalisuus on usein sidoksissa myös teko-olosuhteisiin, esimerkiksi hieroja voi kosketella asiakastaan pakaran alueelta, jos sellaisesta on etukäteen sovittu. (HE 6/1997, 189.) Edellä mainitussa esimerkissä tilanne ei siis ole seksuaalissävytteinen sen olosuhteiden vuoksi, vaikka siinä kosketetaan pakaraa, jota yleensä pidetään seksuaalisena ruumiinosana.

Seksuaalisesti ahdisteltu henkilö joutuu seksuaalisen teon kohteeksi vastoin itsemääräämisoikeuttaan eli tahdostaan riippumatta. Tämä sisältää myös, sen ettei teon kohde osallistu tekoon vapaaehtoisesti, vaikkei sitä itse tunnusmerkistössä mainita. Tämä johtuu siitä, että seksuaalinen ahdistelu on niin sanotusti abstrakti vaarantamisrikos. Teon arviointi keskittyykin teon olosuhteisiin ja siihen, onko seksuaalinen teko olosuhteet huomioon ottaen toisen seksuaalista itsemääräämisoikeutta tyypillisesti loukkaava. Tämä tarkoittaa siis sitä, että riittää, että tekoa voidaan yleisesti ottaen pitää seksuaalista itsemääräämisoikeutta loukkaavana tekona. Tämän edellytyksen täytyessä ei ole tarpeen arvioida erikseen vapaaehtoisuuden puuttumista. (HE 13/2022, 116.)

6.3 Seksuaalinen hyväksikäyttö

Seksuaaliseksi hyväksikäytöksi luokitellaan toiminta, jossa henkilö asemaansa hyväksikäyttäen saa toisen osallistumaan sukupuoliyhteyteen tai ryhtymään muuhun seksuaalista itsemääräämisoikeutta olennaisesti loukkaavaan seksuaaliseen tekoon (RL 20:5.1). Sukupuoliyhteys on määritelty opinnäytetyömme luvussa 6.5.1 ja seksuaalisen teon käsite on määritelty luvussa 6.2.2. Myös seksuaalisen hyväksikäytön yritys on rangaistavaa (Eml. 20:5.2). Rangaistavuus alkaa näin ollen jo hyvin varhaisessa vaiheessa. Kuitenkaan, esimerkiksi yksittäiset vihjaukset eivät vielä yleensä täytä seksuaalisen hyväksikäytön yritystä. Tällaiset vähäisemmät teot voidaan arvioida seksuaalisena ahdisteluna. (HE 13/2022, 115.)

6.3.1 Uhrina alle 18-vuotias henkilö

Tällaisen teon uhrina voi olla kahdeksaatoista vuotta nuorempi henkilö, joka on koulussa, laitoksessa, työsuhteessa tai vapaa-ajan toiminnassa tekoon syyllistyneen henkilön määräysvallan tai valvonnan alaisena tai muussa häneen näihin rinnastettavassa alisteisessa suhteessa (RL 20:5.1,1). Tällainen valvonnan alainen suhde on esimerkiksi koulussa opettajan ja oppilaan välinen suhde tai harrastustoiminnassa valmentajan ja valmennettavan välinen suhde (HE 13/2022, 112).

Seksuaalinen hyväksikäyttö tekona voi täytyä myös, vaikka tekijä ei olisikaan uhriin nähden valta-asemassa (HE 13/2022, 113). Mikäli uhrina on kahdeksaatoista vuotta nuorempi henkilö, jonka kyky itsenäisesti päättää seksuaalisesta käyttäytymisestään on olennaisesti heikompi kuin tekijällä, voidaan tällaista tekoa pitää myös seksuaalisena hyväksikäyttönä. Uhrin itsenäinen päätösvalta

seksuaalisesta käyttäytymisestään voi olla heikompi esimerkiksi uhrin kypsymättömyydestä tai osapuolten välisestä ikäerosta johtuen. (RL 20:5.1,2.) Tässä tapauksessa uhrin ja tekijän välinen suhde voi olla myös esimerkiksi tuttavuus- tai ystävyysuhde (HE 13/2022, 113).

Olennaista kuitenkin on se, että tekijä käyttää vahvempaa asemaansa hyväkseen saadakseen nuoren ryhtymään seksuaaliseen tekoon. Uhrin ja tekijän välistä kypsyyseroa arvioitaessa, pidetään noin viiden vuoden ikäeroa sellaisena, jossa nuoremmalla voi olla heikentynyt kyky päättää omasta seksuaalisesta itsemääräämisoikeudestaan. Myös pienempi ikäero voi tulla kyseeseen, mikäli kypsytydessä on muuten selvä epäsuhta. (HE 13/2022, 113.)

6.3.2 Seksuaalinen hyväksikäyttö muissa tilanteissa

Seksuaalisen hyväksikäytön uhrina voi olla myös henkilö, joka on hoidettavana sairaalassa tai muussa laitoksessa. Tässä tapauksessa seksuaalinen hyväksikäyttö täyttyy, mikäli uhrin mahdollisuus muodostaa tai ilmaista tahtoaan on sairauden, vammaisuuden tai muun heikkoudentilan vuoksi heikentynyt. (RL 20:5.1,3.) Tällaisissa tapauksissa uhrin päätöksenteon heikentyminen voi johtua myös siitä, että uhri ei pysty riittävästi harkitsemaan osallistumispäätöksensä merkitystä. Mikäli uhri on niin heikossa tilassa tai asemassa, ettei hän pysty lainkaan muodostamaan tai ilmaisemaan tahtoaan, tulee kysymykseen seksuaalisen hyväksikäytön sijasta raiskaus tai seksuaalinen kajoaminen. (HE 13/2022, 114.) Käsitlemme näitä rikoksia jäljempänä.

Myös valta-asemaansa väärinkäyttämällä voi syyllistyä seksuaaliseen hyväksikäyttöön, mikäli valan väärinkäytöksen takia uhrin mahdollisuus muodostaa tai ilmaista tahtoaan on heikentynyt ja tämän vuoksi tekijä saa uhrin osallistumaan sukupuoliyhteyteen tai ryhtymään muuhun seksuaalista itsemääräämisoikeutta olennaisesti loukkaavaan seksuaaliseen tekoon (RL 20:5.1,4). Valta-aseman väärinkäyttämällä tarkoitetaan sitä, että henkilö väärinkäyttää asemansa tuomaa mahdollisuutta vaikuttaa heikommassa tai alisteisessa asemassa olevan päätökseen ja saa tällä tavoin uhrin suostumaan tekoon (HE 13/2022, 111).

Seksuaalisessa hyväksikäytössä ei edellytetä väkivaltaa tai sen uhkaa, vaan keskeistä on nimenomaan se, että tekijä käyttää omaa vahvempaa asemaansa hyväksi seksuaalisen teon tekemiseen. Seksuaalisessa hyväksikäytössä ei ole välttämätöntä, että uhri olisi nimenomaisesti kieltäytynyt esimerkiksi sukupuoliyhteydestä, mutta yllä mainittujen kohtien valossa suhde tekijään on jollain tapaa alisteinen ja tekijä on omalla asemallaan saanut uhrin suostumaan tekoon. Lisäksi teon tulee olla olennaisesti loukannut uhrin seksuaalista itsemääräämisoikeutta. (HE 13/2022, 111.)

6.3.3 Vapaaehtoisuus seksuaalisessa hyväksikäytössä

Uudistuneen seksuaalilainsäädännön mukaan seksuaalisessa hyväksikäytössä tulee huomioida uhrin vapaaehtoisuus toimintaan. Vapaaehtoisuuden termi on määritelty tarkemmin opinnäyte-

työmme luvussa 6.5.2. Vaikka uhri olisi osallistunut tekoon vapaaehtoisesti, mutta muut seksuaalisen hyväksikäytön kohdat täyttyvät, on kyseessä nimenomaan seksuaalinen hyväksikäyttö. Mikäli uhri sen sijaan ei ole osallistunut tekoon vapaaehtoisesti, valinnanmahdollisuus on ollut heikentynyt tai uhri on ollut erityisen heikossa asemassa suhteessa tekijään, voi sovellettavaksi tulla raiskaus tai seksuaalinen kajoaminen. Seksuaalisena hyväksikäyttönä ei pidetä tekoja, joissa tekijän ja uhrin välistä suhdetta voidaan pitää tasavertaisena ja, jossa uhrilla on kyky tehdä omia ratkaisujaan ja ymmärtää seksuaaliseen tekoon osallistumisensa merkitys (HE 13/2022, 111–114).

6.4 Seksuaalinen kajoaminen

Seksuaalisena kajoamisena rangaistavaa on seksuaalisen teon tekeminen koskettelemalla tai muulla tavoin sellaiselle henkilölle, joka ei osallistu siihen vapaaehtoisesti. Myös henkilön saaminen ryhtymään seksuaaliseen tekoon vasten tahtoaan, on rangaistavaa seksuaalisena kajoamisena. (RL 20:3.1.) Tunnusmerkistölle olennaista on siis, ettei teon kohde osallistu seksuaaliseen tekoon vapaaehtoisesti (HE 13/2022, 108). Seksuaalinen kajoaminen käsittää muut seksuaaliset teot kuin sukupuoliyhteyden ja teon on olennaisesti loukattava teon kohteena olevan henkilön itsemääräämisoikeutta (RL 20:3.1). Myös seksuaalisen kajoamisen yritys on rangaistavaa (Eml. 20:3.3). Seksuaalisen teon käsite on määritelty opinnäytetyömme luvussa 6.2.2 ja sukupuoliyhteys luvussa 6.5.1.

6.4.1 Seksuaalinen kajoaminen tekona

Seksuaalisen itsemääräämisoikeuden kannalta olennaisille loukkauksille ominaista on puuttuminen toisen henkilökohtaiseen koskemattomuuteen. Edellä mainittua toimintaa on tyypillisimmin voimakas tai intensiivinen kosketteleminen seksuaalisesti merkityksellisiin ruumiinosiin. Seksuaalisessa kajoamisessa on tyypillisimmin kysymys muusta kuin lyhytkestoisesta ohimenevästä teosta. Kuitenkin laadultaan, intensiteetiltään tai muuten olosuhteisiin nähden vakavammat teot voisivat merkitä olennaista loukkausta lyhytkestoisestikin. Esimerkiksi tilanne, jossa teon kohteena olevan henkilön sukuelimiä kosketellaan voimakkaammin, mutta koskettelu ei täytä sukupuoliyhteyden määritelmää. (HE 13/2022, 108.)

Seksuaalista kajoamista voivat olla myös tilanteet, joissa henkilö saadaan osallistumaan ilman vapaaehtoisuutta tekijän seksuaaliseen tyydyttämiseen. Esimerkiksi, jos tekijä saa toisen katsomaan omaa seksuaalista kanssakäymistään tai itsetyydytystä. Käsillä voi olla myös tilanne, jossa teon kohteena oleva henkilö saadaan ryhtymään muuten kuin vapaaehtoisesti hänen itseensä kohdistuvaan tai kolmanteen henkilöön kohdistuvaan seksuaaliseen tekoon. Esimerkiksi teon kohteena olevan henkilön saaminen masturboimaan itseään vapaaehtoisuuden puuttuessa. Arvioitaessa onko seksuaalisen itsemääräämisoikeuden loukkaaminen olennaista, tulee aina pohtia ja ottaa huomioon teon laatu, osapuolten välinen suhde ja muut teon olosuhteet. (HE, 13/2022 108.)

6.4.2 Vapaaehtoisuuden puuttuminen ja väkivallan uhka

Seksuaalisen kajoamisen rangaistavuutta arvioidessa olennaista on, ettei henkilö osallistu siihen vapaaehtoisesti (RL 20:3.1). Olemme määritelleet vapaaehtoisuuden termin tarkemmin alla olevassa raikausta käsittelevässä luvussa 6.5.2. Seksuaalisen teon kohdalla vapaaehtoisuuden tulee kattaa nimenomaan kyseessä oleva seksuaalinen teko.

Seksuaaliseen kajoamiseen välittömästi liittyvä väkivalta voi täyttää pahoinpitelyrikoksen tunnusmerkistön. Kuitenkin välittömästi tekoon liittyvä väkivalta voi sisältyä myös itse seksuaalisen kajoamisen tunnusmerkistöön, kuten raikausrikoksessakin. Mikäli käytetään väkivaltaa, joka ei liity välittömästi tekoon, tulee sitä arvioida muiden rikoslain säännösten mukaan. (HE 13/2022, 109.)

6.5 Raiskaus

Raiskauksena pidetään tekoa, jossa tekijä on sukupuoliyhteydessä sellaisen henkilön kanssa, joka ei osallistu siihen vapaaehtoisesti (RL 20:1.1). Myös raiskauksen yritys on rangaistavaa (Eml. 20:1.3).

6.5.1 Sukupuoliyhteyden määritelmä

Sukupuoliyhteydellä tarkoitetaan rikoslaissa sukuelimellä tehtävää taikka sukuelimeen tai peräaukoon kohdistuvaa seksuaalista tunkeutumista toisen kehoon tai toisen sukuelimen ottamista omaan kehoon. Sukupuoliyhteyden määritelmää laajennettiin uuden seksuaalirikoslainsäädännön myötä, ja uudistuksen myötä sukupuoliyhteydellä tarkoitetaan myös sukuelimen tai peräaukon koskettelua sukuelimellä tai suulla. (RL 20:23.)

Suulla koskeminen kattaa myös kielellä koskemisen. Koskettelulla ei tarkoiteta kevyttä ja hetkellistä hipaisemista. Uudistuksen myötä sukupuoliyhteys voi kattaa esimerkiksi naisen sukuelimen koskettelua kielellä, vaikkei koskettelu etenisi ulkoista sukuelintä syvemmälle. Sukupuoliyhteys kattaa uudistuksen myötä myös esimerkiksi sellaiset tilanteet, joissa miehen sukuelintä kosketellaan sukuelimellä tai suulla ilman sukuelimen ottamista omaan kehoon. (HE 13/2022, 134.) Sukupuoliyhteyden määritelmä on sukupuolineutraali eli rikoksentekijän tai uhrin sukupuolella ei ole merkitystä (LaVM 4/2014, 8).

6.5.2 Vapaaehtoisuuden määritelmä

Henkilön osallistumista ei ole pidettävä vapaaehtoisena, jos hän ei ole sanallisesti, käytöksellään tai muulla tavalla ilmaissut osallistuvansa siihen vapaaehtoisesti. Henkilö on voitu myös pakottaa tekoon käyttämällä henkilöön kohdistuvaa väkivaltaa tai väkivallan uhkaa, tai hän ei ole voinut muodostaa tai ilmaista tahtoaan tiedottomuutensa, sairautensa, vammaisuutensa, pelkotilansa, voi-

makkaan päihtymistilansa, heikentyneen tajunnantilansa, tilanteen äkillisyyden, erityisen valta-aseman vakavan väärinkäytön tai muuhun näihin rinnastettavan syyn vuoksi. Näissä tilanteissa osallistumista ei voida pitää vapaaehtoisena. (RL 20:1.2.) Raiskausrikoksen kohdalla vapaaehtoisuuden tulee kattaa sukupuoliyhteys.

Raiskausrikoksessa vapaaehtoisuuden määrittelemisessä on tärkeää se, että henkilöllä on riittävä kyky ja vapaus tehdä valinta sukupuoliyhteyteen osallistumisesta. Vapaaehtoisuuden ilmaisemisen tapaa ei ole laissa täsmällisesti määritelty, sillä ihmisillä on erilaisia tapoja ilmaista vapaaehtoisuuttaan. Se voi olla joko sanallista tai muulla tavalla ilmaista. Vapaaehtoisuuden tulee kuitenkin olla molemmille osapuolille selkeää ennen teon alkamista ja sen aikana, jotta tekoa ei pidetä raiskauksena. (HE 13/2022, 53–54.)

Vapaaehtoisuuden puuttuminen voi tarkoittaa vapaaehtoisuuden ilmaisun puuttumista, pakottamista sekä tilanteita, joissa henkilö ei ole voinut muodostaa tai ilmaista tahtoaan. Vaikka henkilö olisikin ilmaissut vapaaehtoisuutensa tekoon, esimerkiksi painostuksesta, ei osallistumista silti ole pidettävä vapaaehtoisena. Tällaisissa tilanteissa kyse on siitä, että henkilöllä ei ole ollut riittävää valinnanmahdollisuutta tilanteessa, jolloin osallistumista ei voida pitää vapaaehtoisena. (HE 13/2022, 98.)

6.5.3 Väkivalta tai uhkaus

Raiskauksen yhteydessä mahdollinen väkivalta ja uhkaus arvioidaan niiden laadun ja muiden tekoolosuhteiden perusteella. Väkivallaksi voidaan katsoa lieväkin voimankäyttö tilanteessa tai esimerkiksi vaatteiden riisuminen toisen tahdon vastaisesti. Lievää väkivaltaa on esimerkiksi työntäminen, päällä istuminen, kiinni pitäminen, kämmenellä tai nyrkillä lyöminen tai kaataminen. Mikäli väkivalta on voimakkaampaa, tulee arvioitavaksi jo törkeä raiskaus. Tunnusmerkistö täyttyy siitäkin huolimatta, että toinen osapuoli ei tee erityisiä toimia teon estämiseksi. Uhkaus voi olla joko väkivallalla uhkaamista tai joku muu vakava uhkaus, jonka toteutumisesta uhri pitää varteenotettavana mahdollisuutena, mikäli hän kieltäytyy sukupuoliyhteydestä. Väkivalta tai uhkaus voidaan kohdistaa myös kolmanteen osapuoleen ja sillä tavoin saada toinen henkilö näennäisesti suostuman sukupuoliyhteyteen. (HE 13/2022, 101–103.)

Uudistuneessa seksuaalirikoslainsäädännössä raiskaus tekona, voi täytyä myös, vaikka tilanteessa ei olisi väkivaltaa tai väkivallan uhkaa. Keskeisenä määritelmänä on nimenomaan uhrin vapaaehtoisuus tekoon osallistumiseen. Henkilön vapaaehtoisuus tilanteessa voi siis puuttua, vaikka häntä ei olisi pakotettu tilanteeseen esimerkiksi väkivallalla tai uhkauksella. (HE 13/2022, 98.)

6.5.4 Tahdon ilmaisun puuttuminen

Raiskauksessa voi olla käsillä myös tilanne, jossa henkilö ei ole voinut muodostaa tai ilmaista tahtoaan vapaaehtoisuuteen. Tähän on voinut johtaa esimerkiksi tiedottomuus tilanteessa. Tiedottomuudella tarkoitetaan tilaa, jossa henkilö on tajuton tai muuten täysin tiedoton ympäristöstään. Tiedottomuuteen on voinut johtaa esimerkiksi unilääkkeet, alkoholi, nukkuminen tai huumaavat aineet. Tällaisen tilan johdosta henkilö on kykenemätön muodostamaan tai ilmaisemaan tahtoaan. Uhrin tila ja tiedolliset ja motoriset kyvyt voivat olla myös heikentyneet esimerkiksi voimakkaan päihtymistilan, sairauden tai vammaisuuden johdosta, jonka vuoksi henkilö ei ole kykeneväinen reagoimaan tilanteessa ja muodostamaan tai ilmaisemaan tahtoaan. (HE 13/2022, 103.)

Pelkotila voi olla yksi syy sille, että henkilö näennäisesti suostuu sukupuoliyhteyteen, mutta tällöin henkilön suostumista ei voida pitää vapaaehtoisena. Pelkotila voi olla lamauttanut henkilön tahdonilmaisukyvyn tai henkilö pitää vastentahtoisuuden ilmaisemista liian vaarallisena. Esimerkiksi jos toinen käyttäytyy aggressiivisesti tai uhkaavasti, voi uhri kokea tilanteen vaaralliseksi, vaikka erityistä uhkausta ei olisikaan esitetty. Tällainen pelkotila voi olla syntynyt myös tekijän aikaisemman käytöksen perusteella, jos henkilö on aikaisemmin esimerkiksi pahoinpidellyt uhria ja tämän vuoksi uhri näennäisesti suostuu sukupuoliyhteyteen, jotta hän ei joutuisi uudestaan kokemaan pahoinpitelyä. (HE 13/2022, 103–104.)

Myös tilanteissa, joissa toinen osapuoli ei ole tilanteen äkillisyyden vuoksi voinut muodostaa tai ilmaista tahtoaan, voi olla kyse raiskauksesta. Tällainen äkillinen tilanne voi tulla kyseeseen, kun sukupuoliyhteys aloitetaan nopeasti tilanteessa, jossa osapuolten välillä ei ole ollut sukupuoliyhteyden aloittamiseen liittyvää sanallista tai sanatonta viestintää. Esimerkiksi saunomisen tai hieronnan yhteydessä odottamaton ja äkillinen tunkeutuminen toisen sukuelimeen tai muu sukupuoliyhteyden täyttävä muoto täyttäisi tämän tunnusmerkistön. (HE 13/2022, 104.)

Raiskauksena pidetään myös tekoa, jossa tekijä on toiseen osapuoleen nähden valta-asemassa ja hän käyttää tätä valta-asemaansa vakavasti väärin niin, ettei uhri pysty muodostamaan tai ilmaisemaan tahtoaan sukupuoliyhteyteen. Tällainen tilanne voi tulla kyseeseen, kun toisella henkilöllä on uhriin nähden henkinen yliote taikka valta vaikuttaa tämän etuun tai asemaan. Tällaisia valta-asemia voi olla esimerkiksi työsuhteessa, taloudellisessa valtasuhteessa tai valmennussuhteessa. Valta-aseman tulee kuitenkin olla merkitykseltään erityisen suuri ja siihen vaikuttavat esimerkiksi suhteen merkitys elämän perusedellytyksiin kuten toimeentuloon, asumiseen, terveyteen tai muihin keskeisiin tarpeisiin. Jotta tätä lainkohtaa voidaan soveltaa, tulee valta-aseman omaavan henkilön käyttää valta-asemaansa väärin, sillä seurauksella, että toinen henkilö ei pysty muodostamaan tai ilmaisemaan tahtoaan sukupuoliyhteyteen osallistumisesta. (HE 13/2022, 104.)

6.5.5 Seksuaalinen itsemääräämisoikeus raiskauksen yhteydessä

Henkilön seksuaalinen itsemääräämisoikeus jatkuu sukupuoliyhteyden aikanakin, joten vapaaehtoisuuden on katettava koko teko. Jokaisella on siis oikeus kieltäytyä ja keskeyttää osallistumisensa tekoon missä vaiheessa tekoa tahansa. Mikäli toinen henkilö jatkaa sukupuoliyhteyttä toisen kiellosta huolimatta, voidaan tekoa pitää raiskauksena. (HE 13/2022, 100.)

Myös tilanteissa, joissa toinen osapuoli on ilmaissut rajoja sukupuoliyhteyden toteuttamiselle eikä toinen osapuoli noudata näitä rajoja, voi syllistyä toisen seksuaalisen itsemääräämisoikeuden loukkaamiseen. Esimerkkinä tällaisesta tilanteesta voisi olla se, että toinen osapuoli on edellyttänyt, että sukupuoliyhteyden aikana käytetään ehkäisyvälinettä ja toinen osapuoli jättää salaa ehkäisyvälineen käyttämättä. Toinen esimerkki voisi olla tilanteesta, jossa toinen osapuoli on suostunut vain sukuelimeen kohdistuvaan sukupuoliyhteyteen ja toinen osapuoli aloittaa peräaukkoon kohdistuvan sukupuoliyhteyden vasten toisen tahtoa. Näissä tilanteissa tulee arvioida täyttääkö teko raiskauksen tunnusmerkistön vai tuleeko kyseeseen esimerkiksi seksuaalinen kajoaminen. (HE 13/2022, 100.)

6.6 Lapsiin kohdistuvat seksuaalirikokset

Seksuaalirikosten osalta rikoslaissa on määritelty erikseen lapsiin kohdistuvat rikokset, joissa rikoksen uhrina on alle 16-vuotias lapsi. Tämä yleinen suojaikäraja lapsiin kohdistuvissa seksuaalirikoksissa pysyy seksuaalilainsäädännön uudistuksen myötä 16 vuodessa. Rikosoikeudellisesti alle 16-vuotiaisiin kohdistuvat rikokset arvioidaan osittain eri lähtökohdista ja arvioinnissa otetaan huomioon teon vahingollisuus ja erityispiirteet. Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että mikäli alle 16-vuotiaan kanssa on sukupuoliyhteydessä tai tekee häntä kohtaan muun seksuaalisen teon, on se sellaisenaan rangaistavaa. Tällainen teko on rangaistavaa, vaikka alle 16-vuotias olisi sinänsä ollut suostuvainen tekoon, sillä tämän ikäiseen lapseen kohdistettu seksuaalinen teko muodostaa yleisen vahingon riskin lapselle. Tähän sovelletaan kuitenkin rikoslain 20 luvun 17 pykälän rajoitussäännöstä. (HE 13/2022, 58.)

Yli 16-vuotiaiden, mutta alle 18-vuotiaiden kohdalla sovelletaan lähtökohtaisesti samoja rangaistussäännöksiä kuin aikuisten kohdalla. Heidän kohdallaan on kuitenkin huomioitu iän perusteella heikompi asema aikuisiin nähden erityisesti seksuaalisen hyväksikäytön tunnusmerkistössä, törkeiden tekemuotojen ankaroittamisperusteissa, lapsen vanhemman tai siihen rinnastettavissa olevan henkilön tekemän rikoksen ankarammassa arvostelussa sekä lasta esittävän kuvan levittämistä ja hallussapitoa koskevissa säännöksissä. (HE 13/2022, 59.)

6.7 Rajoitussäännös

Rajoitussäännöksen mukaan lapsenraiskauksena, seksuaalisena kajoamisena lapseen tai lapsen seksuaalisena hyväksikäyttönä ei pidetä tekoa, joka ei loukkaa lapsen seksuaalista itsemääräämisoikeutta ja jonka osapuolten iässä sekä kypsyydessä ei ole suurta eroa (RL 20:17).

6.7.1 Rajoitussäännöksen tarkoitus ja soveltaminen

Rajoitussäännöksen tarkoituksena on määritellä nuorten vapaaehtoiset keskinäiset seksuaaliset teot rankaisemattomaksi, kun teot eivät loukkaa toisen itsemääräämisoikeutta. On tärkeää, että säännösten avulla lapsia ja nuoria suojellaan seksuaaliselta hyväksikäytöltä kuitenkin niin, että säännökset antavat toisaalta mahdollisuuden arvioida joustavasti nuorten keskinäisiä vapaaehtoisuuteen perustuvia seksuaalisia kanssakäymisiä. (HE 13/2022, 58–59.)

Rajoitussäännöksen soveltumisen edellytyksenä on myös se, ettei teko loukkaa lapsen seksuaalista itsemääräämisoikeutta. Lapsen seksuaalista itsemääräämisoikeutta loukkaa selkeästi teko, johon lapsi ei osallistu vapaaehtoisesti. Lapsen seksuaalista itsemääräämisoikeutta voi loukata myös sellainen teko, johon lapsi on ilmaissut vapaaehtoisuutensa tai ollut aloitteellinen tekoon nähden. Tämä johtuu siitä, että lapsilla, eli lain mukaan alle kuuttatoista vuotta nuoremmilla, ei lähtökohtaisesti ole samoja valmiuksia käyttää seksuaalista itsemääräämisoikeuttaan kuin aikuisilla. Rajoitussäännöksen soveltaminen edellyttää sen, että lapsi on kyennyt riittävästi ymmärtämään seksuaalisen kanssakäymisen merkityksen. Merkitystä säännöksen soveltamiselle on lisäksi teon luonteella. Suuteleminen ja vaatteiden päältä kosketteleminen edellyttää erilaisia valmiuksia, kuin sukupuoliyhteys tai sitä lähellä olevat seksuaaliset teot. (HE 13/2022, 131.)

6.7.2 Osapuolten ikä- ja kypsyyseron tarkastelu

Rajoitussäännöksessä ei määritellä, kuinka monen vuoden ikäeroa olisi pidettävä tarkoitetulla tavalla suurena. Ikäeroa on syytä tarkastella suhteessa kummankin osapuolen ikään ja henkiseen kypsyyteen laskennallisen ikäeron lisäksi. Nykytiedon mukaan noin 15-vuotiaiden ja muutamaa vuotta vanhemman väliset sukupuoliyhteydet tai muut seksuaaliset teot, jotka perustuvat vapaaehtoisuuteen, eivät sellaisenaan muodosta riskiä lapsen kehitykselle. Olennaisempaa tämän kaltaisissa tilanteissa on arvioida muita tekoon liittyviä seikkoja, kuten onko lasta painostettu tai hänen tahtoonsa vaikutettu muuten, tai onko hän muuten ollut alisteisessa suhteessa vanhempaan osapuoleen nähden tekoon osallistumisen kannalta. (HE 13/2022, 130.)

Lähtökohtana voidaan ikäeroja miettiessä kuitenkin pitää, että lapsen ollessa noin viisitoistavuotias, rajoitussäännös voi muiden edellytysten täytyessä soveltua, mikäli vanhempi osapuoli on enintään viisi vuotta vanhempi. Lapsen ollessa tätä nuorempi, voidaan rajoitussääntöä soveltaa vain, kun osapuolten välinen ikäero on edellä mainittua pienempi. Rajoitussäännöstä ei voida kuitenkaan so-

veltaa lapsen ollessa kaksitoistavuotias tai nuorempi. Poikkeuksena tähän voitaisiin katsoa esimerkiksi kokeilunomaiset teot, kun lapsi on kaksitoistavuotias ja tekijä noin viisitoistavuotias kuitenkin niin, ettei osapuolten välisessä kypsyydessä ole suurta eroa. (HE 13/2022, 130.)

Kypsyydellä viitataan säännöksessä ruumiilliseen ja henkiseen kypsytyteen. Rajoitussäännöksen tarkoituksen ja soveltamisalaan kuuluvien tapausten kannalta henkinen kypsyys on olennaisempaa. Henkisellä kypsyydellä tarkoitetaan tässä henkistä seksuaalista kehittyneisyyttä ja lisäksi päätöksentekokykyä toisen, erityisesti vanhemman henkilön vaikutuksen alaisena ja kykyä ymmärtää seksuaalisen kanssakäymisen vaikutuksia. Suurena erona henkisessä kypsyydessä pidetään tilannetta, jossa osapuolet eivät voi päättää sukupuoliyhteyteen osallistumisesta tasavertaisista lähtökohdista. Tämän kaltaisissa tilanteissa seksuaalista tekoa on pidettävä nuoremman osapuolen kehitykselle vaarallisena, vaikka tämä olisikin ilmaissut osallistuvansa tekoon vapaaehtoisesti. Ikäeron ollessa huomattavan suuri, on syytä katsoa myös kypsyyseron olevan suuri. Tarkkoja rajoja ja määritelmiä on vaikea esittää, joten on tärkeää arvioida tilanteita aina tapauskohtaisesti. (HE 13/2022, 131.)

7 RIKOSLAIN 21 LUVUN RIKOKSET

7.1 Pahoinpitely

Pahoinpitelyyn syyllistyy henkilö, joka tekee toiselle ruumiillista väkivaltaa. Pahoinpitelyyn voi syyllistyä myös ruumiillista väkivaltaa tekemättä vahingoittamalla toisen terveyttä, aiheuttamalla toiselle kipua tai saattamalla toisen tiedottomaan tai muuhun vastaavaan tilaan. (RL 21:5.1).

7.1.1 Pahoinpitely ruumiillisena väkivaltana

Ruumiillisessa väkivallassa on kyse sellaisesta toiminnasta, jossa toisen ruumiillista koskemattomuutta loukataan. Lain esitöissä nostetaan esille, että ruumiillisen väkivallan tekeminen on oltava sellaista toimintaa, jolla voidaan aiheuttaa toiselle vamma tai muu terveyden vahingoittuminen, eli kyseessä täytyy olla nimenomaan terveyteen kohdistuva teko. Tässä tulee kuitenkin huomioida se, ettei ruumiillisen väkivallan tekeminen edellytä terveystahinkoja ollakseen rangaistavaa pahoinpitelyä. On myös mahdollista, ettei pahoinpitelyn seurauksena aiheudu mitään näkyvää seurausta. (HE 94/1993 95.) Mikäli käsillä olisi teko, joka loukkaa pelkästään ruumiillista koskemattomuutta eikä varsinaisesti kohdistu terveyden vahingoittamiseen, kyseessä voisi olla esimerkiksi jokin seksuaalirikos tai vapautteen kohdistuva rikos (Frände 2018, 252).

Ruumiillisen väkivallan tekemistä on esimerkiksi lyöminen, läpsiminen, potkiminen, kuristaminen, pureminen, töniminen, retuuttaminen ja käsien vääntäminen (Frände 2018, 252). Ruumiillista väkivaltaa voi tehdä myös käyttämällä jotakin välinettä tai esinettä. Korkeimman oikeuden ratkaisussa

(KKO 2010:36) A oli eräässä ravintolassa tehnyt B:lle ruumiillista väkivaltaa siten, että hän oli ottanut kiinni 6,3 kilon painoisen metallirunkoisen ravintotuolin selkänojasta, nostanut sen päänsä yläpuolelle ja lyönyt sillä voimakkaasti häneen selin tuolilla istunutta B:tä. A oli lyönnin jälkeen päästänyt tuolin irti käsistään. B:lle oli aiheutunut lyönnin seurauksena päälakensa vasemmalle puolelle yksi V-muotoinen haava, jonka haarat olivat pituudeltaan 10 cm ja 3 cm.

7.1.2 Pahoinpitely ilman ruumiillista väkivaltaa

Pahoinpitelyyn syyllistyy myös henkilö, joka edellä mainittua ruumiillista väkivaltaa tekemättä vahingoittaa toisen terveyttä, aiheuttaa toiselle kipua tai saattaa toisen tiedottomaan tai muuhun vastaavaan tilaan (RL 21:5.1). Tässä tekemuodossa kyse on nimenomaan tekotavasta, joka tehdään muuten kuin ruumiillista väkivaltaa tekemällä. Terveiden vahingoittamisella tarkoitetaan niin fyysisen terveyden kuin henkisen terveyden vahingoittamista. Hallituksen esityksestä käy ilmi, että terveyden vahingoittamisella haluttiin korvata lain aiempi muoto ”ruumiinvamman tai sairauden aiheuttaminen”. Hallituksen esityksessä nostetaan esille, että yleensä vamma tai sairaus käsitetään ruumiillisina ja rangaistavuuden piiriin haluttiin saada myös seuraukset, jotka ilmenevät esimerkiksi mielenterveyden häiriöinä. (HE 94/1993, 95.)

Pahoinpitelyä on siis myös kivun aiheuttaminen väkivaltaa tekemättä. Yleensä kipu liittyy terveyden vahingoittamiseen, mutta se voi ilmetä myös ainoana seurauksena. Tällä on haluttu korostaa nimenomaan sitä, että kipua voidaan aiheuttaa muutenkin kuin nyrkein tai puukoin, ja että tekemuoto on täysin rinnastettavissa perinteisesti käsitettyyn väkivaltaan. (HE 94/1993 96.) Kipu ymmärretään yleensä vain fyysisenä kipuna (Frände 2018, 253). Pahoinpitely on rangaistavaa myös silloin, kun saatetaan toinen henkilö tiedottomaan tai siihen rinnastettavaan tilaan, kuten vaarattomalla tavalla tehty nukuttaminen tai toisen tahdon vastaisesti tehty hypnotisointi (HE 94/1993 96). Korkeimman oikeuden ratkaisussa (KKO 1994:10) oli kyseessä tämän tunnusmerkistön kaltainen tilanne. Siinä syytetty tuomittiin pahoinpitelystä, kun hän oli saattanut asianomistajan tiedottomaan tilaan olueen sekoitetuilla lääkkeillä. Nykyisen lainsäädännön mukaan kyseessä olisi esimerkki tiedottomaan tilaan saattamisesta. Ratkaisun tekoaikana käytössä oli vanha lainsäädäntö, jolloin tajuttomuuden katsottiin olevan huumaamisesta aiheutunut sairaus. (Frände 2018, 254.)

7.1.3 Tahallisuus

Pahoinpitelyn täytyy olla tahallista. Tahallisuus on määritelty opinnäytetyömme luvussa 4.3. Mikäli käsillä on toisen terveyttä vahingoittava teko, joka ei ole tahallinen, on kyseessä rikoslain 20 luvun 10 § vammantuottamus. Hallituksen esityksessä tuodaan esille niin sanottu loukatun suostumus. Tämä tarkoittaa sitä, että rangaistavan pahoinpitelyn ulkopuolelle jäävät sellaiset teot, joissa pahoinpitelyn kohde on sallinut teon. On myös tilanteita, joissa jollekulle aiheutetaan kipua ilman, että kyseessä olisi pahoinpitely. (HE 94/1993, 96.) Tällaisia tilanteita ovat esimerkiksi kamppailulajit urheilussa tai jokin lääketieteellinen hoitotoimenpide. Myös pahoinpitelyn yritys on rangaistavaa (RL

21:5.2). Henkilö voi esimerkiksi olla lyömässä toista henkilöä, mutta ei osu tähän. Tällöin teko jää yrityksen tasolle.

7.2 Lievä pahoinpitely

Lievässä pahoinpitelyssä rikoksen peruskriteerit ovat samat kuin yllä mainitussa pahoinpitelyssä. Lievän pahoinpitelyn tunnusmerkistössä otetaan huomioon pahoinpitelyssä käytetyn väkivallan, ruumiillisen koskemattomuuden loukkauksen tai terveyden vahingoittamisen vähäisyys tai muut rikokseen liittyvät seikat. Mikäli näitä voidaan pitää kokonaisuutena arvostellen vähäisinä, sovelletaan pahoinpitelyn sijaan lievän pahoinpitelyn tunnusmerkistöä. (RL 21:7.) Teon kokonaisarviointiin vaikuttavat esimerkiksi se, onko lyöty nyrkillä vai avokämменellä ja mihin on lyöty. Myös lyönnin määrät ja voimakkuudet vaikuttavat kokonaisarviointiin.

7.2.1 Asianomistajarikos vai yleisen syytteen alainen rikos?

Mikäli lievä pahoinpitely on kohdistunut yli 18-vuotiaaseen henkilöön, voi syyttäjä nostaa syytteen pääsääntöisesti vain, mikäli uhri itse vaatii tekijälle rangaistusta asiasta (asianomistajarikos). On kuitenkin olemassa tiettyjä tilanteita, joissa lieväkin pahoinpitely on virallisen syytteen alainen rikos. Tämä tarkoittaa sitä, että syyttäjä saa nostaa syytteen asiassa siitä huolimatta, että uhri ei itse vaadi tekijälle rangaistusta. Syyttäjä voi nostaa syytteen lievästä pahoinpitelystä, mikäli uhri on ollut alle 18-vuotias, tekijänä on uhrin lähiomainen (lähisuhdeväkivalta) tai mikäli teko on sattunut uhrin työtehtävien vuoksi ja tekijänä on työpaikan ulkopuolinen henkilö. (RL 21:16.1.) Työpaikkaväkivalta tarkoittaa tässä yhteydessä työtehtävien hoitamisen aikana fyysisen väkivallan kohteeksi joutumista (HE 78/2010, 3).

Lähisuhdeväkivaltana määritellään väkivalta, jossa väkivaltaa kohdistetaan lähiomaiseen. Lähiomaisena pidetään henkilöä, johon osapuolella on läheinen tunneside. Esimerkiksi perhesuhteissa, seurustelu, avo- tai avioliitossa tai muussa erityisen läheisessä suhteessa tapahtunut väkivalta on lähisuhdeväkivaltaa. Väkivalta voi olla joko henkistä tai fyysistä. (HE 78/2010, 3.) Lähisuhdeväkivallan uhri saattaa olla alistteisessa suhteessa väkivallan tekijään nähden ja näin ollen tämä alistussuhde saattaa vaikuttaa asianomistajan harkintakykyyn vaatia tekijälle rangaistusta. Tekijä saattaa myös painostaa uhria luopumaan rangaistusvaatimuksestaan. Tämän vuoksi on perusteltua, että teosta suoritetaan esitutkinta, vaikka uhri ei vaatisikaan tekijälle rangaistusta. (Eml., 11.)

Yksi lähisuhdeväkivallan muoto on esimerkiksi vanhemman lapselle tekemä väkivalta, kuten yllä jo mainittiin. Lain lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta (HTL 361/1983) 1 pykälän 3 momentti määrittelee, että jo lieväkin väkivalta lasta kohtaan on kiellettyä. Lain mukaan lasta ei saa alistaa, kurittaa ruumiillisesti eikä kohdella muulla tavoin loukkaavasti (Eml.). Korkeimman oikeuden ratkaisussa (KKO 1993:151) B oli useita eri kertoja tukistanut ja antanut luunappeja C:lle ja näin ollen syyllistynyt lievään pahoinpitelyyn C:tä kohtaan. Kyseisessä esimerkissä C oli B:n avopuolison

lapsi. Myös esimerkiksi kaverusten tai sisarusten välinen fyysinen riitely voi täyttää lievän pahoinpitelyn tunnusmerkistön (HE 78/2010, 24).

8 POLIISI SUOMESSA

8.1 Poliisin tehtävät

Suomessa on tällä hetkellä noin 7300 poliisia (Sisäministeriö) Suomessa poliisin tehtävät on määritetty hyvin tarkasti poliisilaissa (PolL 872/2011) ja Suomessa poliisin toimintaa ohjaavat eri lait. Poliisilaissa on määritetty poliisin tehtäväksi oikeus- ja yhteiskuntajärjestyksen turvaaminen, kansallisen turvallisuuden suojaaminen, yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitäminen sekä rikosten ennalta estäminen, paljastaminen, selvittäminen ja syyteharkintaan saattaminen (PolL 1:1). Näitä poliisin eri tehtäviä ja poliisin toimivaltaa ohjaavat joukko eri lakeja. Esimerkiksi poliisin suorittamaa esitutkintaa ohjaa esitutkintalaki, poliisin toimivaltaa poliisilaki, pakkokeinojen käyttämistä pakkokeinolaki ja niin edelleen. Suomessa poliisin toiminta ja toimivaltuudet on siis hyvin tarkasti määritettyjä.

Poliisilaissa on määritetty myös erilaisia periaatteita, joiden pohjalta poliisin tulee toimia. Näitä eri periaatteita ovat perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien kunnioittaminen, suhteellisuusperiaate, vähimmän haitan periaate ja tarkoitussidonnaisuuden periaate (PolL 1:2–5). Nämä periaatteet määrittelevät tarkasti poliisin toimintaa ja jokaisen Suomessa toimivan poliisin tulee toimia tehtäviä hoitaessaan näiden periaatteiden pohjalta.

Poliisilaki antaa myös tarkat raamit poliisin toimivaltuuksille. Poliisilaissa määritellään tarkasti, milloin poliisi voi esimerkiksi ottaa henkilön kiinni, päästä kotirauhan suojaamalle alueelle, tehdä turvallisuustarkastuksen tai ottaa toisen omaisuutta haltuun. Edellä mainitut poliisin toimivallan piiriin kuuluvat teot ovat julkisen vallan käyttämistä, ja poliisi onkin Suomessa yksi keskeinen julkista valtaa käyttävä viranomaisorganisaatio (Rikander 2016, 76).

Poliisilla on Suomessa myös oikeus käyttää voimakeinoja virkatehtäviä hoitaessaan, mikäli se on tarpeen esimerkiksi vastarinnan murtamiseksi, henkilön paikalta poistamiseksi tai välittömästi uhkaavan rikoksen estämiseksi (PolL 2:17). Voimakeinojen käyttämistä ohjaavat jo aiemmin mainitut periaatteet ja poliisin tuleeikin ensisijaisesti toimia neuvoin, kehotuksin ja käskyin (PolL 1:6.1). Ensisijaisesti poliisin tulisi siis pyrkiä välttämään voimankäyttötilanteen syntyminen ja mikäli voimakeinoja on kuitenkin tarpeen käyttää, tulee niiden olla oikeassa suhteessa tehtävän vaativuuteen ja olosuhteisiin nähden (Rikander 2016, 79).

8.2 Ennalta estävä toiminta

Poliisilaissa määritettyjen poliisin tehtävien lisäksi poliisilaki velvoittaa poliisia toimimaan yhteistyössä muiden viranomaisten sekä yhteisöjen ja asukkaiden kanssa turvallisuuden ylläpitämiseksi

(PolL 1:1.1). Poliisin ennalta estävä toiminta on siten poliisille laissa säädetty tehtävä. Poliisin ennalta estävällä toiminnalla pyritään ylläpitämään yhteiskunnan ja ihmisten turvallisuutta, turvallisuuden tunnetta ja luottamusta poliisiin. Ennalta estävän toiminnan tarkoituksena on siis puuttua varhaisessa vaiheessa turvallisuutta heikentäviin tapahtumiin ja kehitykseen. (Sisäministeriö 2018, 4.)

Poliisin ennalta estävä toiminta on käsite, jolla tarkoitetaan kokonaisuutta, johon sisältyy erilaista ennalta estävää työtä. Ennalta estävä työ on käytännön työtä. (Sisäministeriö 2018, 9). Ennalta estävää työtä on esimerkiksi lähipoliisitoiminta. Lähipoliisitoiminta on näkyvää poliisitoimintaa ja sen tavoitteena on, että poliisi on osa paikallista yhteisöä, poliisi tunnetaan ja häneen luotetaan. Lähipoliisitoiminnalla pyritään ylläpitämään vuorovaikutusta paikallisten yhteisöjen kanssa, ja siten pitämään poliisi ajan tasalla siitä, mitä ympäristössä tapahtuu. (Eml., 15.)

Ennalta estävää työtä on myös moniammatilliset työmuodot. Niiden tavoitteena on saattaa yhteen eri viranomaisten ja järjestöjen toimintoja sekä osaamista. Yksi malli moniammatillisesta työmuodosta on Ankkuritoiminta. Ankkuritoiminnan tavoitteena on nuorten rikoskierteen katkaisu varhain ja lisäksi väkivaltaisen radikalisoitumisen ennalta ehkäisy (Sisäministeriö 2018, 15–16). Poliisin ennalta estävä työ on suunniteltua ja johdettua erityistoimintaa, jonka tavoitteena on estää rikoksia, turvallisuutta heikentäviä häiriöitä ja muita ihmisten turvallisuuteen ja turvallisuuden tunteeseen vaikuttavia ei-toivottuja tapahtumia. (Eml., 10.)

Myös poliisin perustyössä tehdään ennalta estävää työtä. Kenttätoiminnassa, rikostorjunnassa ja lupahallinnossa pyritään vaikuttamaan turvallisuusriskeihin ja tilanteisiin, jotka voivat johtaa rikoksiin, häiriöihin ja onnettomuuksiin. Tämän tyyppinen ennalta estävä työ ei ole kuitenkaan Sisäministeriön strategian tarkoittamaa ennalta estävää erityistoimintaa, vaan kyse on enemmänkin jokaisen yksittäisen poliisin toimintaan liittyvästä tavasta ajatella ja toimia esimerkiksi asiakastilanteissa. (Sisäministeriö 2018, 10.)

8.3 Poliisin koulutus

Suomessa poliisin koulutus kestää keskimäärin kolme vuotta. Koulutukseen sisältyy sekä teoria-että käytännönopintoja. Lisäksi koulutukseen kuuluu ammatillista osaamista edistävä harjoittelu, joka kestää noin kymmenen kuukautta. Harjoittelu suoritetaan määrätyllä poliisiasemalla ja poliisiopiskelija toimii harjoittelun aikana nuoremman konstaapelin virassa. Harjoittelun aikana työskennellään kokeneiden poliisimiesten ohjauksessa ja perehdytään poliisin eri toimenkuviin. Poliisi (AMK) -tutkinnon suorittanut henkilö voi toimia poliisina Suomessa. Vuonna 2022 koulutukseen haki yhteensä 5 468 henkilöä, josta miehiä oli 3 117 ja naisia 2 351. Koulutukseen puolestaan valittiin 255 henkilöä, josta miehiä oli 166 ja naisia 89. (Poliisiammattikorkeakoulu.)

8.4 Poliisin toiminnan arviointi

Poliisin toimintaa ja luottamusta poliisiin arvioidaan Suomessa jatkuvasti. Kuten yllä jo mainittiin, on poliisin tehtävät ja toimivalta määritelty eri laeissa hyvin tarkasti. Poliisihallitus valvoo Suomessa poliisin toimintaa ja vastaa lisäksi poliisin palveluiden tasapuolisesta saatavuudesta koko maassa. Poliisihallituksen tehtävänä on myös johtaa, suunnitella ja kehittää operatiivista poliisitoimintaa. (Sisäministeriö.) Sisäministeriön asetuksen poliisin voimakeinoista sekä kulkuneuvon pysäyttämistä (245/2015) 6 pykälän mukaan poliisin voimakeinojen käyttöä valvotaan ja ohjataan Poliisihallituksen toimesta. Mikäli poliisimies käyttää työtehtäviä hoitaessaan voimakeinoja, tulee siitä laatia viipymättä selvitys esimiehelle Poliisihallituksen erikseen antaman määräyksen mukaisesti. Nämä edellä mainitut voimakeinot sisältävät sekä voimankäyttövälineet että muut voimakeinot ja myös hätävarjelun. Hätävarjelun käytöstä ja muusta voimakeinosta kuin voimankäyttövälineiden käyttämisestä, tulee laatia selvitys vain, mikäli niistä on aiheutunut muuta kuin vähäiseksi katsottavaa vahinkoa omaisuudelle tai vähäistä vakavampia ruumiinvammoja. (Eml.)

Suomessa arvioidaan laajasti myös luottamusta poliisiin kansan näkökulmasta. Tähän on työkaluna poliisibarometri, jossa mitataan kansalaisten näkemystä poliisiin luottamuksen ja operatiivisen poliisitoiminnan onnistumisen kannalta. (Muttalainen & Potila, 172.) Poliisibarometritutkimusta on tehty jo vuodesta 1999. Viimeisimmät poliisibarometrin tulokset ovat vuodelta 2020. Sen mukaan kaikista tutkimuksessa haastatelluista henkilöistä 91 % koki luottavansa poliisiin melko paljon tai erittäin paljon. Luottamus poliisiin on pysynyt suhteellisen samana vuodesta 2001 lähtien. (Sisäministeriö 2020, 135.) Voidaan siis sanoa, että kansalaisten näkökulmasta suomalainen poliisi on varsin luotettava. Haastatellut pitivät poliisin toimintaa myös yleisesti oikeudenmukaisena ja he kokivat, että poliisi kohtelee heitä kunnioittavasti (Eml., 141).

9 KOHTI KARKKUA – VIERAILUN SUUNNITTELU

9.1 Luentojen sisällön suunnittelu ja sen vaiheet

Ensimmäinen askel opetuksen suunnittelussa on tutustuminen opetussuunnitelmaan, joka on yleinen kehys, jonka pohjalta suunnittelua voi lähteä tekemään. Mikäli opetussuunnitelmaa ei ole saatavilla esimerkiksi opetuksen satunnaisuuden taikka lyhyen keston takia, tulee selvittää, mitä koulutuksen tilaaja odottaa. Tämän jälkeen on mahdollista pureutua yksityiskohtaisempaan suunnitelmaan. (Pruuki 2008, 32.)

9.1.1 Suunnittelun ensimmäiset vaiheet ja aiheen raja

Aloimme suunnittelemaan vierailua Karkun evankeliseen opistoon jo keväällä 2022. Karkun opistosta oli otettu yhteyttä Poliisiammattikorkeakouluun ja he toivoivat, että koulultamme tulisi opiskelijoita pitämään luentoa heille aiheesta fyysinen koskemattomuus. Kuten opinnäytetyömme alussa

kerroimme, Karkun opistolla on ollut muutamia ”läheltä piti” tilanteita ja heidän toiveenaan oli, että heidän opiskelijansa saisivat lisää tietoa aiheeseen liittyen, jotta tällaisilta tilanteilta välttyttäisiin jatkossa.

Otimme keväällä 2022 yhteyttä Karkun evankelisen opiston yhdyshenkilöön ja lähdimme yhdessä suunnittelemaan luentojen sisältöä ja kokonaisuutta sekä aikataulua projektille. Sovimme tässä vaiheessa alustavasti toteuttavamme työhömmme liittyvät luennot loppusyksystä 2022. Tähän aikatauluun tuli kuitenkin muutos syksyn aikana, sillä emme ehtineet paneutua opinnäytetyön tekemiseen työharjoittelun aikana niin tiiviisti kuin olimme ajatelleet, minkä vuoksi luennot siirrettiin keväälle 2023. Käsitlemme tätä aikataulunmuutosta ja siihen johtaneita syitä tarkemmin työmme pohdintaosiossa luvussa 12.

Päädyimme yhdessä työn tilaajan kanssa siihen, että käsitlemme luennoilla konkreettisesti fyysiseen koskemattomuuteen liittyviä aiheita rikosoikeudellisesta näkökulmasta. Rajasimme aiheet koskemaan rikoslain 20 luvun seksuaalirikoksia, jotka nimen omaisesti liittyvät fyysiseen koskemattomuuteen. Näiden lisäksi päätimme käsitellä kyseisestä rikoslain luvusta seksuaalisen kuvan laittontaa levittämistä. Koimme, että se on tärkeä aihe, sillä nykyään sosiaalinen media ja erilaiset viestipalvelut ovat lähes jokaisella nuorella käytössä. Lisäksi Karkussa on ollut tilanteita, joissa toisen henkilön kuvaa on levitetty sosiaalisessa mediassa ilman lupaa, joten myös sen vuoksi koimme tärkeäksi käsitellä myös tätä aihetta. Emme kuitenkaan ottaneet sosiaalista mediaa ja nettikiusamista sen tarkemmin luenton sisältöön mukaan, sillä aihetta oli pakko rajata johonkin ja työn tilaajan toiveena oli nimenomaisesti fyysiseen koskemattomuuteen liittyvät asiat.

Seksuaalirikosten lisäksi päätimme käsitellä luennolla pahoinpitelyä ja lievää pahoinpitelyä, sillä myös ne liittyvät oleellisesti fyysiseen koskemattomuuteen. Rikoslain ulkopuolelta otimme yhdeksi luenton aiheeksi tasa-arvolaista seksuaalisen ja sukupuoleen perustuvan häirinnän tilaajan toiveiden mukaisesti. Varsinaisten fyysiseen koskemattomuuteen liittyvien aihealueiden lisäksi päätimme käsitellä rikosoikeudellista vastuukärajaa ja seksuaalirikosten osalta myös suojaikärajaa ja rajoitussäännöstä. Käsitlemme luennolla suojaikärajan kautta lapsiin kohdistuvia seksuaalirikoksia, mutta emme avaa rikosten tunnusmerkistöjä niiden osalta sen tarkemmin. Tämä oli myös tilaajan toiveena, sillä kaikki luennolle osallistujat ovat yli 16-vuotiaita. Koimme kuitenkin tärkeäksi kertoa tarkemmin suojaikärajasta, koska Karkussa on ollut tilanteita, joissa suojaikärajan kunnioittamisessa on ollut haasteita.

Alun perin olimme tilaajan kanssa suunnitelleet, että tulisimme pitämään pääaiheestamme kaksi erillistä luentoa. Toinen luennoista olisi sujuvasti suomea puhuville opiskelijoille ja toinen selkosuomeksi maahanmuuttajataustaisille opiskelijoille. Tähän tuli kuitenkin muutos työn loppuvaiheilla, sillä Karkun evankelisessa opistossa sillä hetkellä opiskelevien maahanmuuttajataustaisten

opiskelijoiden suomen kielen taito oli vielä kovin vähäistä. Työn tilaaja koki, ettei heidän kielitaitonsa riittäisi vielä luennon ymmärtämiseen, vaikka se pidettäisiinkin selkosuomeksi. Opiskelijat saivat kuitenkin tulla seuraamaan luentoa halutessaan. Sen sijaan maahanmuuttajataustaisille opiskelijoille suunniteltiin tilaajan toiveiden mukaisesti erillinen lyhyempi selkosuomeksi pidettävä luento, jossa kerromme poliisista Suomessa.

9.1.2 Luennon kohderyhmän huomioiminen suunnittelussa

Yksi osa hyvää suunnittelua on tutustua hieman tulevaan opiskeluryhmään, jotta opetuksen pitäjälle syntyy jonkinlainen yleinen kuva opetettavasta ryhmästä (Pruuki 2008, 32–33). Ennen luentojen tarkempaa suunnittelemista selvitimme työn tilaajalta millainen kohderyhmä luennoilla tulee olemaan ja kuinka iso ryhmä on. Pääluentomme kohderyhmä on 16–25-vuotiaat suomalaistaustaiset opiskelijat, jotka suorittavat Karkun evankelisessa opistossa joko lukiota, tutkintokoulutukseen valmistavaa koulutusta tai oppivelvollisuuden opistovuotta. Sovimme yhdessä tilaajan kanssa, että jaamme osallistujat kahteen ryhmään ja pidämme molemmille ryhmille saman luennon. Päädyimme tähän sen vuoksi, ettei kuulijaryhmä olisi kerralla liian iso ja saisimme paremmin keskustella aikaiseksi luennolla. Yhden ryhmän koko on noin 25 henkilöä.

Maahanmuuttajataustaisen luennon opiskelijat ovat kotoisin Ukrainasta, Venäjältä, Afrikan maista ja Etelä-Amerikasta ja ovat iältään 15–59-vuotiaita ja ryhmäkoko on noin 20 henkilöä. Maahanmuuttajien suomen kielen taito on vielä heikohkoa, joten se tulee ottaa huomioon luennon suunnittelussa ja toteutuksessa.

9.1.3 Luentojen tavoitteiden asettaminen ja esityksen sisällön rajaaminen

Hyvä opetus ja koulutus saa alkunsa huolellisesta ja perusteellisesta suunnittelusta. Opetuksen suunnittelussa on huomioitava monta asiaa. Suunnittelussa tulee miettiä oppitunnilla käytäviä asioita, mihin opetuksella pyritään, mitä tavoitteita opetuksella on ja millainen rakenne olisi hyvä opetuksen toteutukselle. Näiden tulee olla tasapainossa keskenään niin, että ne tukevat mahdollisimman tarkoituksenmukaisesti oppimista ja kokonaisuus olisi mahdollisimman selkeä ja johdonmukainen. (Pruuki 2008, 32–33.) Pääluentomme tavoitteena oli lisätä osallistujien tietoutta fyysisestä koskemattomuudesta ja sen rajoista. Maahanmuuttajille suunnatun luennon tavoitteena oli kertoa poliisin toiminnasta Suomessa ja lisäksi luoda heille positiivinen kohtaaminen poliisin kanssa.

Esitystä suunniteltaessa on myös huomioitava, että ihminen pystyy sisäistämään vain tietyn määrän tietoa kerrallaan ja kyky käsitellä informaatiota on olennaisesti rajatumpi kuin kyky lähettää sitä. Esityksen pitäjän tulee miettiä, mitkä ovat aiheen olennaisimmat asiat ja rajata sisältöä sen mukaan. (Pruuki 2008, 82–84.) Tarkemmin ottaen pääluennolla oli tavoitteena käsitellä sitä, millainen käytös on sopivaa ja missä menee rikoksen rajat liittyen fyysiseen koskemattomuuteen. Yhdessä

tilaajan kanssa rajasimme aihealueen teemoja, jotta luennosta ei tulisi liian laaja. Maahanmuuttajille suunnatun luennon sisällön rajasimme niin, että käsittelemme poliisin tehtäviä Suomessa, millainen poliisikoulutus Suomessa on, miten poliisin toimintaa arvioidaan Suomessa ja mistä tunnustaa aidon poliisin.

9.2 Luentojen toteutuksen suunnittelu ja sen vaiheet

9.2.1 Teoriapohjan luominen luentoja varten

Aiheen rajauksen jälkeen aloimme toteuttamaan opinnäytetyötämme tutustumalla aiheiden teorioihin ja etsimällä tietoa mahdollisimman laajasti eri lähteistä. Tiedonkeruun jälkeen kirjoitimme luennoilla käsiteltävistä aiheista laajan teoriaperustan, jonka pohjalta lähdimme suunnittelemaan itse luentojen rakennetta. Olimme yhteydessä työn tilaajaan suunnittelun ja teorian kirjoittamisen aikana ja varmistimme, että olemme edelleen samalla viivalla luentojen sisällön suhteen. Saimmekin työn tilaajalta teorian kirjoittamisen aikana vielä täsmennystä luentojen aiheisiin. Tässä yhteydessä rajasimme pääluennon sisällöstä osittain pois lapsiin kohdistuvat seksuaalirikokset ja sovimme, että käsittelemme niitä luennoilla lyhyesti suojaikärajan kautta.

9.2.2 Toteutustavan valitseminen

Pruukin (2018, 82–84) mukaan huolellinen ja selkeä kokonaisuus tekee esityksestä mielekästä seurattavaa ja auttaa keskittymään opettavaan aiheeseen sekä ymmärtämään sitä. Suuren tietomäärän käsittely voi puolestaan johtaa kuuntelijan mielenkiinnon ja keskittymisen herpaantumiseen. Pyrimme suunnittelemaan molempien luentojen sisällön niin, että se etenisi loogisesti ja sisältäisi ainoastaan tärkeimmät ja olennaisimmat asiat jokaisesta aihealueesta. Tämä oli osittain haastavaa, sillä erityisesti pääluennon aiheet ovat melko laajoja kokonaisuuksia.

Päätimme toteuttaa luennot Power Point -esityksien muodossa. Koimme, että Power Point -esityksen kautta luentoa on mukavampi seurata ja esityksestä saa tehtyä mahdollisimman mielekkään lisäämällä siihen kuvia ja tehosteita sopivasti. Power Point -esitys on tehty ensisijaisesti kuulijalle, eli sen tulisi tehdä kuuntelemisesta helpompaa ja edesauttaa muistamista. Esitys toimii lisäksi puhujan apuvälineenä ja tukee puhuttua sanaa visuaalisesti, mutta sen tarkoitus ei ole kuitenkaan olla valkokankaalle heijastuva muistiinpanoväline. (Lehtipuu & Mustakallio 2021, 198.)

9.2.3 Power Point -esityksen suunnittelussa huomioitavia asioita

Runsaasti tekstiä sisältävä esitysmateriaali voi vaikeuttaa tiedon vastaanottamista, kun kuulija yrittää kuunnella esityksen pitäjää ja lukea samanaikaisesti pitkiä tekstejä diaesityksestä (Marckwort & Marckwort 2013, 110). Liiallinen tekstin määrä voi aiheuttaa kuulijassa keskittymiskyvyn ja mielenkiinnon alentumista sekä pitkästymistä, joka tunnetaan myös Power Point -halvauksena (Lammi 2009, 16–17). Pyrimme pitämään diojen tekstisisällön mahdollisimman lyhyenä ja helppolukuisena

ja lisäsimmekin dioille vain pääpointit jokaisesta asiasta. Pääluennon sisältö ja teoria koostuu hyvin pitkälti lakitekstistä ja siihen liittyvästä termistöstä, joka saattaa olla hankalasti ymmärrettävää. Huomioimme tämän esitystä suunniteltaessa ja pyrimme muokkaamaan lakitermistön helpommin ymmärrettävään muotoon diasarjoihin.

Pääpointtien pohjalta täydensimme esitystä sanallisesti ja erilaisin havainnollistavin esimerkein. Kuten Pruuki (2008, 44) tuo kirjassaan esille, esityksen tai opetuksen pitäjän on hyvä huomioida esityksessään myös sanallisessa vuorovaikutuksessa käytetty termistö. Sivistyssanoja käyttäessä on vaarana, ettei kuuliija ymmärrä mistä puhutaan. Tämän vuoksi on parempi käyttää yleiskieltä, ellei ole varmaa, että yleisö tuntee käytettävät termit. Huomioimme tämän luentojen toteutuksessa siten, että pyrimme kertomaan vaikeatkin lakiin ja termeihin liittyvät asiat mahdollisimman helpolla ja ymmärrettävällä tavalla.

Tämän lisäksi halusimme tuoda luentoan mielekkyyttä havainnollistavien videoiden muodossa. Etsimme molempiin aiheisiin liittyviä videoita poliisin omalta YouTube -kanavalta sekä muista avoimista lähteistä ja löysimmekin muutaman sopivan videon, jotka liitimme esityksiimme.

9.2.4 Luennon pituuden ja aikataulun suunnittelu

Pidettäessä esitystä tai opetusta tulee kiinnittää huomiota myös aikataulutukseen. Mikäli kyseessä on pidempi esitys, kuten koulutus, on hyvä pitää taukoa noin 40–90 minuutin kuluttua esityksen alkamisesta. Tutkimusten mukaan aivoissa syntyy kaaos, kun sinne syötetään uutta tietoa. Tauon tehtävä on antaa aivoille aikaa prosessoida uutta tietoa ja järjestellä sitä oikeille paikoilleen. (Marckwort & Marckwort 2013, 30–31.) Saimme itse vaikuttaa pääluentojen pituuteen ja mietimme, mikä voisi olla sopiva mitta luennoille. Pääluento sisälsi melko paljon asiaa ja halusimme kuitenkin käyttää sen pitämiseen mahdollisimman pitkän ajan, jotta asioiden käsittelyyn pääluennolla olisi riittävästi aikaa. Halusimme myös keskustella opiskelijoiden kanssa aiheista ja pystyä vastaamaan mahdollisiin kysymyksiin rauhassa. Sovimme yhdessä työn tilaajan kanssa, että käytämme aikaa pääluentoon 1h 20min. Maahanmuuttajille suunnatulle luennolle saimme työn tilaajalta esittämisaikaa puoli tuntia.

Ennakkosuunnitelmat harvoin toteutuvat sellaisenaan, joten opetuksen pitäjän on oltava avoin niille mahdollisille muutoksille, joita voi nousta esiin vasta opetusta pitäessä (Pruuki 2008, 32–33). Huomioimme tämän luentoja suunnitellessa siten, että suunnittelimme luentojen sisällön riittävän väljäksi, jotta mahdollisille muutoksille ja esimerkiksi keskusteluille olisi riittävästi aikaa luennolla.

Päädymme pääluennon pituuteen sen vuoksi, että mielestämme tuo on maksimiaika, joka luentoan kannattaa käyttää, jotta sen jaksaa seurata alusta loppuun. Aikaa luennoille oli meidän osaltamme vain yhden päivän verran, joka myös rajasi yhteen luentoan käytettävää aikaa ja näin ollen

esimerkiksi pidempi luento tauon kanssa ei olisi enää onnistunut. Saamamme aika maahanmuuttajille suunnatulle luennolle oli sopivan lyhyt, koska esitys oli yksinkertainen ja sen tarkoitus oli olla vain pintariipaisu poliisin toiminnasta.

Saimme opinnäytetyöprosessin aikana toiselta vastaavanlaisen kouluvierailun vetäneeltä opiskelijalta myös hyvän vinkin liittyen toteutusajankohtaan. He olivat huomanneet omalla vierailullaan, että esityksen pitäminen iltapäivällä aiheutti pientä levottomuutta kuulijoissa, koska opiskelijoilla oli pitkä koulupäivä takana ja osalla oli ajatukset jo kotiinlähdessä. Pyrimme huomioimaan tämän omassa toteutuksessa ja saimmekin sovittua tilaajan kanssa luentojen ajankohdan klo 9–14 välille.

9.2.5 Vuorovaikutus luennolla – miten huomioimme tämän suunnittelussa?

Emme halunneet, että luennot olisivat pelkästään meidän yksinpuheluamme, joten halusimme osallistaa myös opiskelijoita luentojen aikana. Kuten Marckwort ja Marckwort (2013, 13) toteavat, tärkeässä osassa opetuksen tai esityksen pitämisessä on myös vuorovaikutus. Hyvässä esityksessä esiintyjä on ikään kuin vuoropuhelussa yleisön kanssa. Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, että yleisö olisi koko ajan äänessä vaan enemminkin sitä, että yleisö seuraa esitystä tiiviisti. Hyvä esiintyjä saa osallistujan miettimään ja vastailemaan kysymyksiin mielessään.

Jouduimme miettimään tarkasti, miten saisimme erityisesti pääluennolla osallistettua myös opiskelijoita mukaan. Koimme, että se olisi tärkeää luennon seuraamisen mielekkyyden vuoksi, sillä luento oli ajallisesti melko pitkä. Tähän mietimme useita eri vaihtoehtoja, kuten jonkinlaiset lyhyet tehtävät luennon aikana esimerkiksi parityöskentelynä tai yksilötehtävinä. Vaihtoehtoina tällaisista tehtävistä pohdimme erilaisia fyysistä koskemattomuutta havainnollistavia piirustuksia tai kuvioita, joita opiskelijat voisivat tehdä luennon aikana ohjatusti. Toisena vaihtoehtona mietimme keskusteluja ja pohdintoja yhteisesti opiskelijoiden ja luennoitsijoiden välillä aiheeseen liittyen.

Maahanmuuttajaluennon suunnitteleminen vuorovaikutuksen osalta etukäteen oli haastavampaa, koska suurella osalla oli vielä haasteita suomen kielen ymmärtämisen ja tuottamisen kanssa. Muutenkin, koska tälle luennolle suunniteltu pituus oli melko lyhyt, päätimme pitää luennon enemmän luentomaisena ”infopakettina”. Tälläkin luennolla oli kuitenkin tarkoituksena jättää luennon loppuun aikaa mahdollisille kysymyksille ja lyhyelle keskustelulle kysymysten pohjalta.

Sanallisessa vuorovaikutuksessa tulee kiinnittää huomiota myös puhenopeuteen. Liian nopea puhe voi vaikeuttaa ymmärtämistä, kun taas liian hidas puhe voi aiheuttaa pitkästymistä. (Pruuki 2008, 44.) Kiinnitimme erityistä huomioita puhenopeuteemme maahanmuuttajille suunnatulla luennolla. Esitys piti pitää selkosuomeksi eli puhua hitaasti ja mahdollisimman yksinkertaisia lauseita. Tämä oli tärkeää huomioida, sillä liian nopea puhe voi vaikeuttaa asian ymmärtämistä, vaikka kuulijan

kielitaito olisikin hyvä. Kiinnitimme puhenopeuteen huomioita myös pääluennoilla, jotta vuorovaikutuksemme olisi mahdollisimman selkeää.

9.2.6 Slido – interaktiivinen alusta luennon apuvälineenä

Lopulta päädyimme siihen, että toteutamme pääluennon mahdollisimman keskustelevana luentona, jossa myös opiskelijat pääsevät pohtimaan käsiteltäviä aiheita ja niistä herääviä ajatuksia itsenäisesti. Päätimme käyttää luennolla interaktiivista alustaa nimeltä Slido, jonka kautta pystymme esittämään opiskelijoille kysymyksiä ja he pystyvät vastaamaan näihin kysymyksiin anonyymisti. Päädyimme tähän anonyymiin vastaustapaan sen vuoksi, että luennon aiheet saattavat olla joillekin arkoja ja sellaisia, joista on vaikea puhua kaikkien edessä. Koimme, että anonyyminä vastaaminen lisää osallistumista keskusteluun. Edellä mainitut pari- ja yksilötehtävät olisivat myös olleet hyviä keinoja lisätä opiskelijoiden osallistumista, mutta luennon aikataulu olisi mielestämme ollut liian lyhyt niiden toteuttamiseen. Tämän vuoksi päädyimme nimenomaan tähän keskusteluvaihtoehtoon tehtävien sijasta.

Slido oli alustana sopiva myös sen vuoksi, että sen pystyy integroimaan Power Point -esityksen sisälle. Kyselyt lisätään automaattisesti uusina dioina esitykseen ja ne aktivoituvat alustalla, kun niihin siirrytään diaesityksessä. Tämä on todella kätevää, koska tällöin ei tarvitse vaihtaa esimerkiksi eri sovellusten välillä. Osallistujat pystyvät liittymään alustalle helposti älylaitteella joko numero- tai QR-koodilla, jolloin latauksia tai kirjautumisia ei tarvita. (Slido.) Varmistimme työn tilaajalta etukäteen, että opiskelijoilla on älypuhelimet käytössä luennon aikana.

Slidosta on saatavilla ilmaisversio, jota me käytimme. Slido täytyy ladata omalle tietokoneelle sivuston ohjeiden mukaan, jotta sitä pystyy käyttämään Power Pointissa. Latauksen jälkeen Slido integroituu automaattisesti Power Point -sovellukseen ”aloitus”-välilehdelle. Ilmaisversiolla pystyy tekemään esitykseen kolme kysymystä ja se oli juuri sopiva määrä meidän esitystämme ajatellen. (Slido.) Etukäteen mietittyjen Slidon kautta esitettävien kysymysten lisäksi halusimme jättää muutenkin tilaa mahdolliselle keskustelulle aiheista. Päätimme esittää osan kysymyksistä ilman anonyymia alustaa, jotta pystymme keskustelemaan opiskelijoiden kanssa myös sanallisesti eikä vain alustan välityksellä.

9.3 Luentojen sisältö ja toteutus – Luentojen lopullinen rakenne

9.3.1 Pääluennon sisältö ja rakenne

Päädyimme siihen, että käsittelemme pääluennon alkuun sitä, miten Suomessa määrittyy rikosoikeudellinen vastuu. Tässä osiossa käsittelemme vastuuikärajaa, vahingonkorvausvastuuta, syyntakeisuutta sekä määrittelemme tahallisten ja tuottamuksellisten rikosten erot. Tämän jälkeen luento etenee lähemmäs kohti varsinaista aihetta ja siirrymme käsittelemään häirintää ja epäasiallista käytöstä sen kannalta, kun kyseessä ei vielä ole varsinaisesti rikos. Eli tämä osio käsittelee erityisesti

häirintää tasa-arvolain näkökulmasta. Sen jälkeen siirrytään käsittelemään seksuaalirikoksia. Luen-
nolla käsitellään yhteensä viisi eri seksuaalirikosta ja käsittelemme kyseisten rikosten tunnusmer-
kistötekijät ja sen missä rikoksen raja kulkee. Lisäksi käsittelemme seksuaalirikosten tärkeitä ter-
mejä, kuten seksuaalinen itsemääräämisoikeus, seksuaalinen teko ja suostumus/vapaaehtoisuus
näiden rikosten yhteydessä.

Varsinaisten seksuaalirikosten jälkeen käsittelemme seksuaalirikosten suojaikärajaa ja sitä kautta
lapsiin kohdistuvia seksuaalirikoksia yleisesti sekä tähän liittyvää rajoitussäännöstä. Seuraavaksi
käymme läpi pahoinpitelyn ja lievän pahoinpitelyn. Lievän pahoinpitelyn ohessa käsitellään myös
mitä eroa on asianomistajarikoksella ja yleisen syytteen alaisella rikoksella. Aivan luennon lopussa
kerrotaan vielä mitä on tärkeää muistaa, mikäli itse tai joku muu joutuu rikoksen kohteeksi ja katso-
taan lyhyt video aiheeseen liittyen. Luennon loppuun jätetään aikaa mahdollisille kysymyksille ja
vastaillaan niihin.

9.3.2 Maahanmuuttajaluennon sisältö ja rakenne

Maahanmuuttajille suunnatulla luennolla käsitellään alkuun yleisesti poliisin toimintaa ja poliisin te-
kemää yhteistyötä eri viranomaisten kanssa Suomessa. Seuraavaksi kerrotaan laissa määritellyistä
poliisin eri tehtävistä erilaisten havainnollistavien kuvien avulla. Lisäksi kerrotaan poliisikoulutuk-
sesta Suomessa ja mitä se pitää sisällään. Sen jälkeen käsitellään poliisin toiminnan periaatteita ja
sitä, miten poliisin toimintaa arvioidaan Suomessa jatkuvasti. Lopussa kerrotaan vielä, mistä tun-
nistaa aidon poliisin näyttämällä kuvia erilaisista poliisin vaatetuksista ja virkamerkeistä. Lopuksi
katsotaan vielä lyhyt video, jossa kerrotaan Suomen poliisin arvoista ja samalla videolta näkee
vielä erilaisia poliisin toimintaympäristöjä. Aivan luennon loppuun jätetään aikaa mahdollisille kysy-
myksille ja niihin vastaamiseen.

10 KARKUSSA – VIERAILUN TOTEUTUS

10.1 Luento Suomen poliisista maahanmuuttajataustaisille opiskelijoille

Sovimme työn tilaajan kanssa, että menemme pitämään luennot tiistaina 25.04.2023. Ensimmäi-
senä vuorossa oli maahanmuuttajille tarkoitettu lyhyt luento poliisin toiminnasta Suomessa (liite 3).
Tämän luennon kestoksi oli sovittu puoli tuntia ja ajankohdaksi klo 9.10–9.40. Luennolle osallistui
kymmenen maahanmuuttajataustaista opiskelijaa sekä kaksi opettajaa. Luennon alkuun esitte-
limme lyhyesti, keitä olemme ja mistä tulemme. Kerroimme poliisin toiminnasta valmistamamme
Power Point -esityksen avulla selkosuomeksi. Power Point -esitys sisälsi paljon havainnollistavia
kuvia. Lisäksi näytimme Poliisin omalta YouTube-kanavalta videon ”Maailman luotettavin poliisi”,
jossa suomalaiset poliisit kertovat poliisin arvoista. Videolla näkyy monipuolisesti erilaisia poliisin
työnkuvia, joten myös sen vuoksi video sopi mielestämme esitykseen hyvin. Pystyimme näyttä-

mään videon avulla maahanmuuttajille poliisin monimuotoisia työnkuvia ja lisäksi videolla oli tekstitys suomeksi, joka mahdollisesti auttoi puheen ymmärtämistä. Onnistuimme mielestämme hyvin luennon aikataulutuksessa. Kerroimme poliisin toiminnasta noin 15 minuuttia, jolloin kysymyksille jäi aikaa saman verran. Opiskelijoilla oli melko paljon kysymyksiä mietittynä meille jo etukäteen, joten oli hyvä, että niiden läpikäymiseen jäi riittävästi aikaa.

Esityksen jälkeen vastasimme näihin opiskelijoiden kysymyksiin, joita oli lähetetty meille ennakoon. Lisäksi toinen opettajista sekä osa opiskelijoista esitti meille myös uusia kysymyksiä. Oli erittäin positiivista, että esitys herätti keskustelua ja opiskelijat kyselivät meiltä itsekkin kysymyksiä. Luennon lopuksi pyysimme vielä opettajalta, pystyisikö hän keräämään opiskelijoilta yhteisen lyhyen palautteen esityksestämme ja lähettämään sen sähköpostilla meille. Opiskelijat olivat kuitenkin kirjoittaneet meille jo saman päivän aikana anonyymia palautetta paperille, jotka saimme heidän opettajaltaan päivän päätteeksi.

10.2 Luento Fyysisestä koskemattomuudesta ja sen rajoista suomenkielisille opiskelijoille

Pidimme pääluennon fyysisestä koskemattomuudesta kahdelle eri ryhmälle (liite 4). Ensimmäinen luento oli klo 10.00–11.20 ja siihen osallistui opiskelijoita lukion ensimmäiseltä luokalta sekä tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta ja opistovuosi oppivelvollisia. Tämän jälkeen pidettiin ruokatunti, ja pääsimme syömään koulun ruokalaan. Toinen luento pidettiin ruokatunnin jälkeen klo 12.20–13.40 ja tälle luennolle osallistui opiskelijoita lukion toiselta ja kolmannelta luokalta. Pääluennoille osallistui myös muutamia opettajia ja työmme tilaaja osallistui molemmille luennoille. Pääluennoille osallistui yhteensä 31 henkilöä. Määrä oli odotettua pienempi, mutta sillä ei ollut merkitystä luentojen pitämisen kannalta. Molempien luentojen teoriaosuus kesti noin yhden tunnin ja loput 20 minuuttia käytimme mahdollisille kysymyksille sekä palautteen keräämiseen.

Luentoja suunniteltaessa pohdimme riittääkö meille varattu aika luentojen pitämiseen. Pääluennon dioihin sisältyi paljon asiaa, jonka takia mietimme ajan riittämistä. Luennon aikataulutus onnistui kuitenkin oikeastaan täydellisesti. Saimme molemmat luennot pidettyä tunnissa, jolloin kysymyksille ja palautteen antamiseen jäi reilusti aikaa. Tämä oli hyvä asia, sillä kysymyksiä tuli molemmilla luennoilla melko paljon.

10.2.1 Pääluentojen eteneminen tarkemmin

Aloitimme luennot kertomalla hieman itsestämme, jonka jälkeen herättelimme pääluennoille osallistuvia päivän aiheeseen kysymällä Slido-alustan avulla, mitä ajatuksia heillä tulee mieleen sanoista fyysinen koskemattomuus. Näihin saivat vastata sekä opiskelijat että opettajat. Saimme muun muassa tällaisia vastauksia:

”Oikeus omaan rauhaan”

"Rajojen rikkominen"

"Perus ihmisoikeus"

"Että se ei välttämättä toteudu kovin hyvin koska ihmiset eivät ole kovin tietoisia siitä tai sitten ei välitä."

"Ei saa koskea sillee et toisella epämiellyttävä olo"

"Ei saa koskea jos toinen ei niin halua/anna lupaa"

"Kaikki ihmiset ei välttämättä ymmärrä fyysisen koskemattomuuden tärkeyttä tai arvosta sitä oikealla tavalla"

"Turvallisuutta, oikeutta päättää omasta kehosta ja siitä kuka siihen koskee"

Vastauksia annettiin aika paljon, mikä oli positiivinen yllätys. Vastaukset olivat myös asiallisia ja niistä huomasi, että vastaajat olivat oikeasti miettineet, mitä ajatuksia kysymys heissä herätti. Luennoille osallistujilla oli hyvä käsitys, mitä fyysisellä koskemattomuudella voidaan tarkoittaa.

Tämän jälkeen aloitimme luennon varsinaisen teoriaosuuden. Ensimmäisenä käsitelimme, miten rikosoikeudellinen vastuu muodostuu Suomessa. Kysyimme suullisesti opiskelijoilta, milloin rikosoikeudellinen vastuu alkaa Suomessa. Molemmilla luennoilla osattiin vastata kysymykseen. Seuraavaksi kysyimme, onko alle 15-vuotias minkäänlaisessa vastuussa tekemisistään. Tähänkin saimme oikeita vastauksia. Moni osasi kertoa vahingonkorvausvastuusta sekä mahdollisista lastensuojeluun liittyvistä toimenpiteistä. Vastausten jälkeen kerroimme tarkemmin vastuukärajasta ja avasimme alle 15-vuotiaan vastuuta tekemästään rikollisesta teosta. Kerroimme myös lyhyesti mitä tarkoittaa nuorena henkilönä tehty rikos. Tämän jälkeen kävimme läpi syyntakeisuuteen sekä tahallisuuteen ja tuottamuksellisuuteen liittyviä käsitteitä.

Seuraavaksi käsitelimme yleisellä tasolla häirintää ja epäasiallista käytöstä siitä näkökulmasta, kun käytös ei vielä ylitä rikoksen kynnystä. Kysyimme Slido-alustalla millainen käytös voi olla häirintää ja saimme tällaisia vastauksia:

"Seuraaminen, kuvien jakaminen, huhujen liikkeelle pistäminen, ulkonäön arvostelu, viihjailu"

"Jatkuvia epäasiallisia kommentteja, fyysisen koskemattomuuden rikkomista, stalkkaamista"

"Jos on tullu epämiellyttävä tai ahdistunut olo toisen sanoista tai koskemisesta"

"Muiden koskeminen tai muuten heidän olonsa epämiellyttäväksi tekeminen"

"Koskeminen, sanallinen häirintä, elehtiminen, ilmeily"

"Loukkaavat puheet"

"Kaikenlainen epäsuostumuksellinen kosketus. Häirintä voi olla myös henkistä"

"Kun joku huutelee jollekulle jotain epäasiallista"

Saimme jälleen paljon hyviä vastauksia. Oli hienoa huomata, että kysymys herätti ajatuksia ja aihe selkeästi kiinnosti. Tämän jälkeen luennolla käytiin läpi sitä, miten tasa-arvolaki määrittelee yleisellä tasolla häirinnän ja tarkemmin ottaen seksuaalisen häirinnän ja sukupuoleen perustuvan häirinnän. Seuraavaksi käsitelimme valitsemiemme seksuaalirikosten tunnusmerkistöjä ja konkreettisia esimerkkejä niistä. Alun perin olimme ajatelleet tässä kohtaa näyttää luennolla video liittyen seksuaalisen kuvan laittomaan levittämiseen, mutta ajanpuutteen vuoksi emme näyttäneet sitä, sillä video olisi ollut melko pitkä.

Seksuaalirikosten käsittelyn jälkeen siirryimme käsittelemään suojaikärajan kautta lapsiin kohdistuvia seksuaalirikoksia sekä rajoitussäännöstä. Kysyimme opiskelijoilta suullisesti, mikä suojaikäraja Suomessa on. Tähän osattiin vastata molemmilla luennoilla oikein. Tämän jälkeen kysyimme opiskelijoilta, tarkoittaako tämä, että kaikki alle 16-vuotiaiden välinen seksuaalinen käyttäytyminen kiellettyä. Tähän emme saaneet opiskelijoita vastaamaan, mutta kävimme asian läpi rajoitussäännöksen avulla.

Seuraavaksi siirryimme pahoinpitelyrikoksiin. Kysyimme opiskelijoilta suullisesti, minkälaista käytöstä heidän mielestään fyysinen väkivalta voi olla. Emme saaneet tähän vastauksia opiskelijoilta, emmekä lähteneet pakottamaan opiskelijoita vastaamaan, koska käsitelimme aihetta kuitenkin seuraavaksi. Alun perin luentoa suunniteltaessa pohdimme tämän kysymyksen esittämistä Slidon kautta. Päädyimme kysymään kysymyksen suullisesti, koska mielestämme kysymys ei ollut liian arkaluontoinen. Jälkikäteen ajateltuna Slidon kautta olisimme kuitenkin varmasti saaneet opiskelijat vastaamaan tähänkin kysymykseen. Kysymyksen esittämisen jälkeen, kävimme luennolla läpi perusmuotoisen ja lievän pahoinpitelyn. Kerroimme myös lyhyesti asianomistaja- ja yleisen syytteen alaisista rikoksista lievän pahoinpitelyn ja lähisuhdeväkivallan kautta.

Viimeisenä näytimme opiskelijoille Mannerheimin lastensuojeluliiton tekemän YouTube-videon liittyen seksuaaliseen häirintään. Tämän jälkeen kävimme vielä läpi, mitä on tärkeää muistaa, jos itse tai joku läheinen joutuu häirinnän tai rikoksen kohteeksi. Lopuksi kysyimme opiskelijoilta Slidon avulla, jäikö jokin asia askarruttamaan. Saimme varsinaiseen aiheeseen liittyvien kysymyksien lisäksi paljon kysymyksiä myös poliisin työhön ja opiskeluun liittyen, esimerkiksi miten voi tehdä rikosilmoituksen tai miksi lähdimme opiskelemaan poliisiksi. Opiskelijat ja opettajat esittivät myös suullisesti kysymyksiä. Kysymyksiin vastatessa mietimme, olisimmeko näyttäneet pääluennon loppuun vielä maahanmuuttajille tarkoitetun luennon. Pohdimme tätä, koska opiskelijat esittivät paljon

kysymyksiä myös poliisin työstä sekä koulutuksesta ja nämä aiheet selkeästi kiinnostivat heitä. Ajanpuutteen vuoksi tämä ei kuitenkaan ollut mahdollista.

Toisella pääluennolla yksi opettajista pyysi meitä kertomaan yleisesti huumeisiin liittyvistä rikoksista. Kerroimme lyhyesti huumausaineenkäyttörikoksesta ja huumausainerikoksesta. Tästä meille tuli mieleen, että tämä aihe voisi kiinnostaa laajemmin lukioikäisten kohderyhmää. Pohdimmekin, että jatkoideana omalle työllemme, joku voisi valmistella vastaavanlaisen luennon liittyen huumeisiin tai yleisesti päihteisiin.

11 PALAUTTEIDEN TARKASTELU

Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli lisätä maahanmuuttajataustaisten opiskelijoiden tietoutta poliisin toiminnasta Suomessa ja suomenkielisten opiskelijoiden tietoutta fyysisestä koskemattomuudesta ja sen rajoista. Tässä osiossa käsittelemme luennoilta saatuja palautteita ja pohdimme niiden avulla tavoitteidemme saavuttamista ja mahdollisia kehityskohteita luennoilla.

11.1 Palaute maahanmuuttajataustaisilta opiskelijoilta ja heidän opettajaltaan

Palaute maahanmuuttajataustaisilta opiskelijoilta oli pääosin hyvää. Negatiivinen palaute keskittyi siihen, ettei opiskelija ollut ymmärtänyt mitä puhumme. Osa opiskelijoista puolestaan kertoi ymmärtäneensä meitä hyvin. Haasteena tässä luennossa oli juuri opiskelijoiden vaihteleva taso suomen kielen osaamisessa. Heidän opettajansa oli kuitenkin sitä mieltä, että puhuimme tarpeeksi hitaasti ja selkeästi. Opettaja oli sitä mieltä, että toteutus oli onnistunut ja sisältö vastasi sitä, mitä hän luennoilta odotti. Ainoa negatiivinen asia, jonka opettaja toi palautteessaan esille koski luennolla näytettyä videota, jossa puhuttiin melko nopeasti suomea, minkä vuoksi se oli opiskelijoille hankalasti ymmärrettävä. Tässä muutamia otteita maahanmuuttajaopiskelijoilta saamastamme palautteesta:

”Kotimaassa poliisi ei ole meidän ystävä, tässä maassa mä ajattelen että voin luottamus poliisille”

”Oli oikein mielenkiintoista tietää miksi ihmiset tulee poliisiksi. Minä en ymmärrä kaikkia, koska mina en tieda joitain sanaa”

”Minä ajattelen se oli hyvä koska voisimme kysymme mitä halusimme tietää. Ja vahan huono koska suomen kieli tosi vaikea ja en tiennyt monta sanaa ja vahan ymmarran”

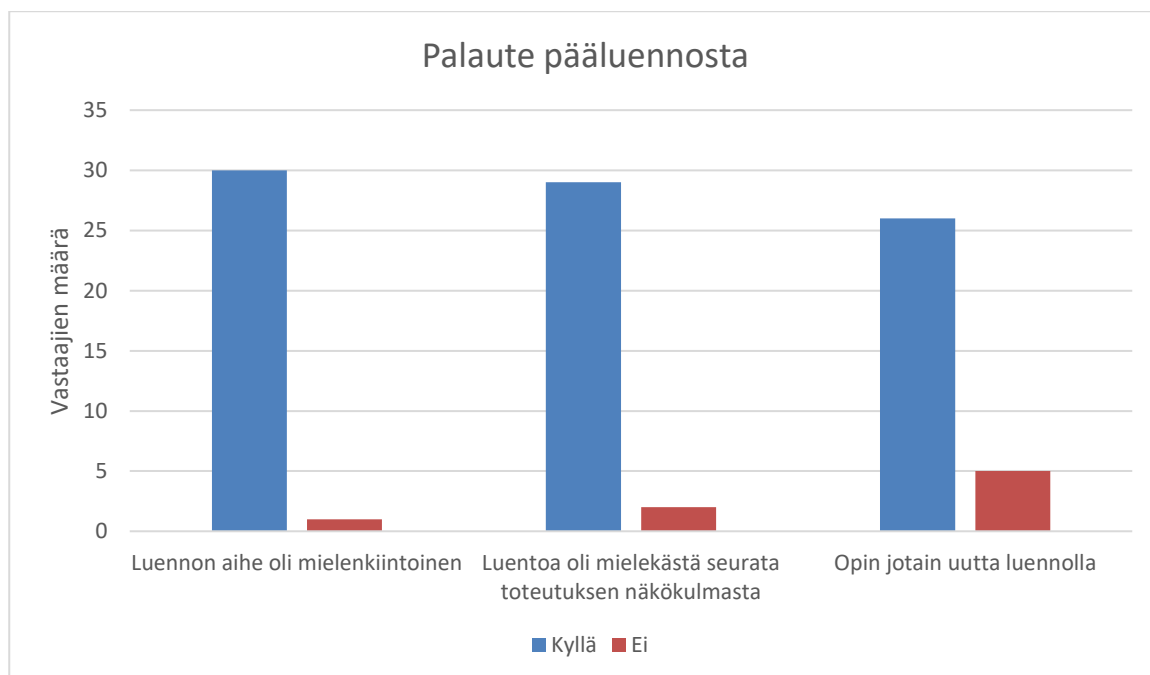
”He puhuivat hyvin. Minä ymmärsin melkein kaikki. Se oli mielenkiintoista. Kotimaassani poliisi ei ole ystävällinen, mutta tajusin että Suomessa asia on päin vastoin. Kiitos.”

”Minä ajattelen että se oli hyvää, koska he vastaavat meidän kysymykset, kertovat poliisista paljon. Mutta he joskus puhuvat vaikeaa kieli ja minä ymmärsin ei kaikki, mutta kiitos paljon poliisille.”

Kuten yllä olevista suorista lainauksista maahanmuuttajaopiskelijoilta saaduista palautteista huomaa, opiskelijoiden suomen kielen taito oli hyvin vaihtelevaa ja osalla heikohkoa. Koemme kuitenkin palautteiden pohjalta, että pääsimme luennon tavoitteeseemme eli saimme lisättyä heidän tietouttaan poliisin toiminnasta Suomessa. Oli myös mukava kuulla palautteista, että teimme heihin hyvän vaikutuksen poliiseina ja he kokivat luennon myötä, että he pystyvät luottamaan poliisiin Suomessa.

11.2 Palaute pääluennolle osallistujilta

Ennen vierailua pohdimme paljon sitä, kuinka onnistuisimme kertomaan pääluennolla opiskelijoille rikoksista ja rikosnimikkeistä mahdollisimman ymmärrettävällä tavalla. Mielestämme onnistuimme hyvin ja opiskelijoilta tuli myös palautetta siitä, että tunnilla käsitellyt asiat olivat ymmärrettäviä ja selkeitä. Moni opiskelija kertoi oppineensa lisää rikosten kriteereistä, eli siitä, minkälainen teko täyttää rikoksen tunnusmerkistön sekä minkälaisia rikosnimikkeitä ylipäättensä on olemassa. Palautteen keräsimme paperisella palautekyselyllä (liite 1). Muutamassa palautteessa kävi ilmi, että olisi ollut mielenkiintoista kuulla minkälaisia seuraamuksia rikoksen tekemisestä voi tulla. Tämä oli erinomainen palaute, ja olimme jälkikäteen itsekkin sitä mieltä, että aiheesta olisi voinut puhua lyhyesti esimerkiksi käsiteltäessä rikosoikeudelliseen vastuuseen liittyviä asioita. Palautteeseen vastasi yhteensä 31 henkilöä, eli kaikki pääluennolle osallistuneet. Alla olevassa kuviossa (kuvio 3) on esitelty palautekyselyn kyllä ja ei vastauksia.

Kuvio 3. Oppilaiden ja opettajien antama palaute oppitunnista. (Kuvio: Taru Laurila)

Lisäksi saimme opiskelijoilta avointa palautetta ja tässä muutamia esimerkkejä siitä:

"Kaikin puolin hyvä luento"

"Opin uusia asioita seksuaaliseen häirintään liittyen"

"Oli kiinnostava, mutta ehkä voisi olla enemmän kuvia tai videoita, johon voisi kiinnittää huomiota? En tiedä, muuten vaan oli ihan kiinnostava"

"Tajusin että pitäisi itsekkin kysyä vielä useammin ihmisiltä mikä juuri heidän fyysisen koskemattomuuden rajat on"

"Oli mielenkiintoista seurata, mutta niin kuin totesin en ainakaan itse pysy keskittyneenä näin pitkään jos ei ole enempää vaihtelevuutta tai monipuolisempia kertomistapoja. Niin ja tuo slido oli tosi hyvä ja kiva. Monet ei välttämättä itse halua sanoa ääneen, mutta näin myös he pääsevät osallistumaan."

"Kiitos, että vastasitte poliisi työstä olevia kysymyksiä"

"Hyvin aikataulutettu ja riittävän monipuolinen esitystapa piti mielenkiintoa yllä koko luennon ajan."

"Selkeä ja mielenkiintoinen luento!"

Kuten pääluennosta kerätystä palautteesta (kuvio 3) sekä opiskelijoiden yllä olevista suorista lainauksista huomaa, saamamme palaute oli suurimmaksi osaksi positiivista. Joukkoon mahtui muutama, joiden mielestä luento ei ollut mielenkiintoinen, eikä sitä ollut mielekästä seurata tai he eivät kokeneet oppineensa uutta luennolla.

11.3 Palaute työn tilaajalta

Kysyimme erikseen työn tilaajalta sähköpostitse laajempaa palautetta (liite 2). Tilaaja kertoi palautteessaan, että luennon sisältö vastasi hyvin oppilaitoksen tarvetta ja toiveita. Tilaajan mielestä luento antoi opiskelijoille perustietoa ja toimintaohjeita siltä varalta, jos he itse tai joku heidän lähellään joutuu tilanteeseen, jossa heidän fyysisiä rajojaan rikotaan. Hän kuvaili luentoa myös turvaa tuovana tietopakettina. Tilaajan mukaan luento oli rakennettu mielenkiintoisesti eikä käsittelytapa mennyt liikaa yksityiskohtiin. Hänen mielestään suullinen esitys tuki Power Pointeja selkeyttävällä tavalla, selvensimme onnistuneesti termejä ja luento tarjosi myös kuulijoina olleille opettajille hyvää

lisätietoa. Tilaaja kertoi, että esiinnyimme tavalla, josta näkyi poliisilta odotettu jämakkyys ja täsmällisyys kuitenkin siten, että olimme edelleen helposti lähestyttäviä. Tilaajan mielestä oli hyvä idea osallistaa opiskelijoita puhelimella toteutetulla kyselyllä, koska se sai miettimään aihetta tarkemmin.

Tilaajan mukaan puhuimme osin vaikeasta aiheesta riittävän suoraan ja sellaisella sävyllä, ettei se herättänyt kuulijoissa nolostelua. Hänen mielestään ulosantimme oli pääosin hyvää. Tilaaja oli kuitenkin kiinnittänyt puheessamme huomiota sanojen "elikkä", "eli" ja "niinku" käyttöön. Näiden toistaminen ei kuitenkaan hänen mukaansa häirinnyt esiintymistä. Huomasimme itsekin luentoa läpikäydessämme ja esitystä harjoitellessamme käyttävämme tällaisia täytesanoja ja pyrimme jättämään ne mahdollisimman vähälle. Tähän asiaan on kuitenkin hyvä kiinnittää huomiota myös jatkossa, mikäli vastaavanlaisia luentoja tulemme pitämään. Tilaajan mielestä luennon sisältöä olisi voinut täydentää esimerkiksi kuvitetuilla tehtävillä, jos aikaa olisi ollut enemmän. Tilaaja on koulutukseltaan juristi ja hän piti esitystä myös tästä näkökulmasta täsmällisenä ja sisällöltään oikeana.

12 POHDINTA

12.1 Pääsimmekö tavoitteisiin?

Palautteiden perusteella voimme todeta onnistuneemme opinnäytetyötavoitteessamme. Saa-mamme palaute opiskelijoilta ja opettajilta sekä työn tilaajalta oli suurimmilta osin positiivista. Moni kertoi lisäksi oppineensa aiheesta lisää ja osalle käsittelemämme asiat olivat täysin uusia. Palautteista kävi ilmi erityisesti se, että opiskelijat kokivat oppineensa nimenomaisesti siitä, missä fyysisen koskemattomuuden rajat menevät ja milloin on kyse rikoksesta. Tämä oli yksi päätavoitteistamme ja koemme saavuttaneemme sen. Myös maahanmuuttajille suunnatun luennon tavoite toteutui palautteiden perusteella. He kokivat saaneensa hyödyllistä tietoa poliisin toiminnasta Suomessa, vaikka osalla oli hieman haasteita suomen kielen ymmärtämisessä. Lisäksi he kokivat vierailumme mieluiseena, mikä vaikutti palautteiden perusteella positiivisesti heidän ajatuksiinsa yleisesti Suomen poliisista.

Yksi syy, miksi valitsimme toteuttaa tämän opinnäytetyön, oli myös meidän oma halumme oppia lisää aiheesta ja kehittää ammatillista osaamistamme. Koimme, että tämä oli hyvä tilaisuus sisäistää tämän vuoden alussa uudistunut seksuaalirikoslainsäädäntö. Teoriaa kirjoittaessa kävimme tarkasti hallituksen esitystä läpi, jonka myötä sisäistimme perusteellisesti uudistuneen seksuaalirikoslainsäädännön. Koemme siis, että myös tässä pääsimme tavoitteeseemme ja työ kehitti ammatillista osaamistamme erityisesti seksuaalilainsäädännön osalta. Suomessa yksi poliisin ennalta estävän työn muoto ovat kouluvierailut ja yhteistyö oppilaitosten kanssa. Koemme, että tämä vierailu ja opiskelijoiden kohtaaminen kehitti ammatillista osaamistamme myös ennalta estävän työn näkökulmasta.

Tilaaajan mukaan hoidimme tehtävän hienolla tavalla, ja luento vastasi hyvin oppilaitoksen tarvetta ja toiveita. Uskomme lisäksi, että loimme sekä suomenkielisille että maahanmuuttajataustaisille opiskelijoille positiivisen kohtaamisen poliisin kanssa ja vaikutimme myönteisesti heidän asenteisiinsa poliisia kohtaan. Tämä tuli esille opiskelijoiden antamista palautteista, mutta myös jo luentojen aikana opiskelijoiden kanssa käydyistä keskusteluista.

12.2 Opinnäytetyöprosessin reflektointi

Ennen varsinaisen opinnäytetyön kirjoittamisen aloittamista teimme yhdessä melko tarkan suunnitelman siitä, miten tulemme etenemään opinnäytetyöprosessissa. Teimme tämän suunnitelman siinä vaiheessa, kun olimme työn tilaaajan kanssa saaneet sovittua lopullisen ajankohdan luentojen toteuttamiseen. Laadimme aikataulun koko prosessille, johon kirjasimme ylös välitavoitteita ja mää-
räaikoja. Tämä oli mielestämme erittäin hyvä tapa, sillä se mahdollisti sen, että tiesimme koko ajan mitä osiota tulemme työstämään milloinkin. Pysyimme myös kärryillä siitä, milloin minkäkin osan tulee olla valmiina, jotta pysymme sovitussa aikataulussamme. Pysyimme suunnittelemassamme aikataulussa koko prosessin ajan ja tämä mahdollisti sen, että saimme opinnäytetyön valmiiksi suunnittelemamme aikataulun mukaisesti.

Yhteistyö työn tilaaajan kanssa on sujunut alusta asti mutkattomasti ja olemme saaneet häneltä tu-
kea työn edetessä. Koemme, että saimme palautetta työn tilaajalta suunnitelmistamme jo työn al-
kuvaiheilla sekä valmiin produktin ja toteutuksen jälkeen riittävästi ja monipuolisesti. Tilaaaja suhtau-
tui myös ymmärtäväisesti siihen, että työn alkuperäinen aikataulu viivästyi meidän työkiireiden
vuoksi. Luentojen ajankohdan siirtyminen syksyltä 2022 kevääseen 2023 mahdollisti meille sen,
että saimme rauhassa kirjoittaa teoriapohjan riittävällä laajuudella ja suunnitella luennot perusteelli-
sesti. Uusi ajankohta oli hyvä myös siinä mielessä, että työharjoittelumme oli päättynyt ja olimme
palanneet takaisin Poliisiammattikorkeakoululle. Tämä helpotti luentojen käytännön toteuttamista,
kun olimme molemmat Tampereella.

Mielestämme työskentelymme oli sujuvaa koko opinnäytetyön prosessin läpi. Kirjoitimme teoria-
osuuden pääosin siten, että olimme samanaikaisesti Teams -kokouksessa. Päädyimme tällaiseen
ratkaisuun, koska asumme niin kaukana toisistamme. Mikäli asuisimme lähempänä toisiamme, oli-
simme tavanneet kasvotusten. Kirjoitimme vain muutamat lyhyet osiot omalla ajalla ilman Teams -
yhteyttä. Olimme jakaneet nämä etukäteen ja teimme näin siksi, että emme saaneet sillä hetkellä
aikataulumme sopimaan yhteen. Kävimme kuitenkin nämä osiot läpi seuraavassa Teams -ko-
kouksessa, jotta olimme taas ajan tasalla siitä, mitä toinen oli kirjoittanut. Samalla tarkastimme toi-
sen kirjoittaman tekstin. Tämä oli mielestämme tärkeää, jotta molempien ajatukset ja näkökulmat
tulee huomioitua. Muuten hoidimme kirjoitusprosessin yhdessä. Mielestämme tällainen työskentely
oli järkevää ja oikeastaan ainut sopiva tapa työskennellä, jotta pystyimme kirjoitusprosessin aikana
keskustelemaan ja pohtimaan reaaliaikaisesti asioita.

Olemme käyttäneet tarkkoja lähdeviitteitä, jotta työstä käy ilmi, milloin teksti on ollut meidän omaa pohdintaamme ja milloin olemme lainanneet jonkun muun kirjoittamaa tekstiä. Tämä on tärkeä osa opinnäytetyön eettisyyttä, eli osoitetaan, ettei esitetä toisen henkilön kirjoittamaa aineistoa omista nimissä (Haikansalo & Korander 2022, 12). Lisäksi olemme liittäneet opinnäytetyöhön saamaamme palautetta suorina lainauksina, jotta lukija voi lukea otteita palautteesta sen alkuperäisessä muodossa.

Luentojen toteutuksen ja tuotoksen suunnitteluprosessi oli melko pitkä ja käytimme siihen paljon aikaa. Asiasisältö luennoille oli jo olemassa teoriapohjan kirjoittamisen myötä, joten keskityimmekin luentojen toteutuksessa suunnittelemaan Power Point -esityksistä mahdollisimman mielekkäitä visuaalisesti. Power Point -esitysten tekeminen oli mielestämme mielenkiintoista ja mukavaa. Mietimme etukäteen erilaisia tapoja toteuttaa luennot mielekkäästi ja onnistuimme siinä mielestämme melko hyvin. Opiskelijoilta ja opettajalta saamat palautteet tukevat myös tätä. Kehitysideana jatkoon voisi kuitenkin olla vieläkin osallistavampi luento esimerkiksi erilaisten luennolla teetetävien lyhyiden pari- tai ryhmätöiden/tehtävien avulla. Tällainen toteutustapa olisi vieläkin osallistavampi ja ehkä mielekkäämpi, jotta varsinaista luennointia olisi mahdollisimman vähän. Tämä vaatisi kuitenkin ajallisesti pidemmän luennon kokonaisuudessaan.

Opinnäytetyömme produktit tulevat yleiseen jakoon Theseukseen PDF-tiedostoina ja olisi toivottavaa, jos joku päätyisi käyttämään niitä. Mikäli joku haluaa hyödyntää luentoa fyysisestä koskemattomuudesta ja sen rajoista sekä käyttää esityksen yhteydessä Slidoa, täytyy esityksen PDF-tiedosto ensin muuntaa esimerkiksi Adobe Acrobat Reader -ohjelmalla takaisin Power Point -tiedostoksi. Lisäksi täytyy tehdä omat tunnukset Slido -sivustolle ja asentaa Slido tietokoneelle sivustojen ohjeiden mukaisesti. Valmistamastamme esityksestä täytyy poistaa vanhat Slido -diat ja lisätä uudet diat omilla tunnuksilla omalla tietokoneella. Tämä sen vuoksi, että Slido -diat on sidottu aina yksittäiseen käyttäjään ja siihen tietokoneeseen, johon ohjelma on asennettu. Jätimme esitykseen tekemämme Slido -diat esimerkiksi.

Kun mietimme opinnäytetyöprosessiamme kokonaisuutena, koemme, että se onnistui varsin hyvin. Pääsimme asettamiimme tavoitteisiimme ja opinnäytetyön tekoprosessi on ollut monella tapaa opettavaista ja mielekkäistä. Prosessi on opettanut meille muun muassa pitkäjänteisyyttä ja tavoitteellista työskentelyä. Pääsimme kohtaamaan nuoria ja keskustelemaan heidän kanssaan monipuolisesti työmme aiheeseen ja yleisesti poliisin työhön liittyen. Lisäksi koemme erittäin arvokkaana sen, että pääsimme kohtaamaan Karkun evankelisen opiston maahanmuuttajaopiskelijoita ja luomaan heille positiivisen kokemuksen poliisista.

LÄHTEET

Haikansalo, Anu & Korander Timo 2022: Poliisi (AMK) -opinnäytetyön ohje. Luettavissa Poliisiammattikorkeakoulun Moodlella.

HE 94/1993: Hallituksen esitys eduskunnalle rikoslainsäädännön kokonaisuudistuksen toisen vaiheen käsittäviksi rikoslain ja eräiden muiden lakien muutoksiksi. Luettavissa: https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/HallituksenEsitys/Documents/he_94+1993.pdf

HE 6/1997: Hallituksen esitys eduskunnalle oikeudenkäyttöä, viranomaisia ja yleistä järjestystä vastaan kohdistuvia rikoksia sekä seksuaalirikoksia koskevien säännösten uudistamiseksi. Luettavissa: [Hallituksen esitys HE 6/1997 vp \(eduskunta.fi\)](https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/HallituksenEsitys/Documents/he_6+1997.pdf)

HE 195/2004: Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annetun lain muuttamisesta. Luettavissa: https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/HallituksenEsitys/Documents/he_195+2004.pdf

HE 78/2010: Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi rikoslain 21 luvun 16 §:n muuttamisesta. Luettavissa: https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/HallituksenEsitys/Documents/he_78+2010.pdf

HE 13/2022: Hallituksen esitys eduskunnalle seksuaalirikoksia koskevaksi lainsäädännöksi. Luettavissa: https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/HallituksenEsitys/Documents/HE_13+2022.pdf

Kainulainen, Heini. & Niemi, Johanna 2018: #Metoo: Seksuaalinen häirintä ja laki. Rikosuhripäivystys. Luettavissa: [#Metoo: seksuaalinen häirintä ja laki - Rikosuhripäivystys \(riku.fi\)](https://www.metsa.fi/metoo-seksuaalinen-hairinta-ja-laki-rikosuhripaivystys)

Karkun evankelinen opisto. Luettavissa: [Opisto | Karkun Evankelinen opisto \(keokarkku.fi\)](https://www.keokarkku.fi/). Luettu: 18.4.2023.

KKO 1993:151. Luettavissa: <https://finlex.fi/fi/oi-keus/kko/kko/1993/19930151?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=KKO%201993%3A151>

KKO 1994:10. Luettavissa: <https://finlex.fi/fi/oi-keus/kko/kko/1994/19940010?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=kko%201994%3A10>

KKO 2010:36. Luettavissa: <https://finlex.fi/fi/oi-keus/kko/kko/2010/20100036?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=kko%202010%3A36>

Kostamo, Pipsa, Airaksinen, Tiina & Vilkkä, Hanna 2022: Kirjoita itsesi asiantuntijaksi – Opas toiminnalliseen opinnäytetyöhön. Helsinki, Art House Oy.

Lammi Outi 2009: Vaikuta visuaalisesti! – Laadi selkeä esitys. Jyväskylä, WSOY.

LaVM 4/2014: Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi rikoslain 20 luvun muuttamisesta. Luettavissa: https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/Mietinto/Documents/lavm_4+2014.pdf

Lehtipuu Unna & Mustakallio Antti 2021: Elämäsi paras puhe. Helsinki, Alma Talent.

Marckwort, Auvo & Marckwort, Selene 2013: Kehitä esiintymistaitoja – Opas- ja vinkkirja esiintyjille ja kouluttajille. Helsinki, Suomen Yrityskirjat Oy.

Matikkala, Jussi 2018: Henkeen ja terveyteen kohdistuvat rikokset. Teoksessa: Frände Dan, Matikkala Jussi, Tapani Jussi, Tolvanen Matti, Viljanen Pekka, Wahlberg Markus. 2018: Keskeiset rikokset. Edita Publishing Oy. Luettavissa: <https://polamk.idm.oclc.org/login?url=https://shop.edita.fi/digi-kirja/37-7281-9>

Poliisiammattikorkeakoulu 2022: Poliisi (AMK) -tutkinnon opetussuunnitelma 2022–2024. Luettavissa: <https://polamk.fi/documents/25254699/37709942/Poliisi-amk-opetussuunnitelma.pdf/739255c8-04c2-f693-c381-0128bbe13c09/Poliisi-amk-opetussuunnitelma.pdf?t=1675253006599>. Luettu 22.2.2023

Pruuki, Lassi 2008: Ilo opettaa – tietoa, taitoa ja työkaluja. Helsinki, Edita Publishing Oy.

Puurunen, Titta 2022: Seksuaalirikoksista ilmoitetaan poliisille entistä herkemmin – uhrin käsitys omista oikeuksista parantunut. YLE Uutiset 27.7.2022. Luettavissa: [Seksuaalirikoksista ilmoitetaan poliisille entistä herkemmin – uhrin käsitys omista oikeuksista parantunut \(yle.fi\)](https://yle.fi/uutiset/3-101252555). Luettu 29.3.2023

Rikander, Henri 2016: Poliisin voimankäyttö ja sen seuranta. Teoksessa Muttilainen, Vesa. & Pöytä, Pauliina (toim.). 2016. Poliisin toimintaympäristö - Poliisiammattikorkeakoulun katsaus 2016. Poliisiammattikorkeakoulun raportteja 125. Tampere. Suomen Yliopistopaino – Juvenes Print. Luettavissa: https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/117042/Raportti_125_verkko.pdf

Sisäministeriö 2018: Enska – Poliisin ennalta estävän työn strategia 2019–2023. Luettavissa: [Enska - Poliisin ennalta estävän työn strategia 2019-2023 \(valtioneuvosto.fi\)](https://www.valtioneuvosto.fi/fi/enska-poliisin-ennalta-estavan-tyon-strategia-2019-2023)

Sisäministeriö 2020: Poliisibarometri 2020 – Kansalaisten arviot poliisin toiminnasta ja Suomen sisäisen turvallisuuden tilasta. Helsinki. Luettavissa: https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162345/SM_2020_12.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Sisäministeriö. Poliisin toimijat ja vastuut. Luettavissa: <https://intermin.fi/poliisiasiat/toimijat-ja-vas-tuut>. Luettu 22.2.2023.

Slido. Slido for Power Point. Luettavissa: [The Easiest Live Polling for PowerPoint | Slido - Audience Interaction Made Easy](#). Luettu 20.4.2023.

Suomen virallinen tilasto (SVT) (2023): Rikos- ja pakkokeinotilasto [verkkojulkaisu]. ISSN=2342–9151. 4. Vuosineljännes 2021, Liitetaulukko 1. Eräiden rikostyyppien kehitys 2017–2021 (ennakkotieto). Helsinki: Tilastokeskus. Luettavissa: http://www.stat.fi/til/rpk/2021/04/rpk_2021_04_2022-01-19_tau_001.fi.html. Luettu 14.3.2023.

Tasa-arvovaltuutettu. Seksuaalinen ja sukupuoleen perustuva häirintä. Luettavissa: [Seksuaalinen häirintä | Tasa-arvovaltuutettu](#). Luettu 21.12.2022.

Vilkkä, Hanna & Airaksinen, Tiina 2003: Toiminnallinen opinnäytetyö. 1.–2. painos. Helsinki, Tammi.

Vuorensyrjä, Matti 2016: Poliisi kansalaisten silmin: näkemykset operatiivisissa tehtävissä onnistumisesta ja luottamus poliisiin. Teoksessa Mutttilainen, Vesa. & Potila, Pauliina (toim.). 2016. Poliisin toimintaympäristö - Poliisiammattikorkeakoulun katsaus 2016. Poliisiammattikorkeakoulun raportteja 125. Tampere. Suomen Yliopistopaino – Juvenes Print. Luettavissa: https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/117042/Raportti_125_verkko.pdf

LIITE 1

Palautekysely opiskelijoille

1. Oliko luennon aihe sinusta mielenkiintoinen?

☐ Kyllä

☐ Ei

2. Oliko luento toteutettu mielestäsi niin, että luentoa oli mielekästä seurata?

☐ Kyllä

☐ Ei

3. Opitko luennolla jotain uutta?

☐ Kyllä, mitä?

☐ En

---

4. Mainitse jokin asia, mikä sinulla jäi mieleen luennolta?

---

5. Olisitko toivonut, että luennolla olisi käsitelty vielä jotain muuta aiheeseen liittyvää?

---

6. Tähän voit kirjoittaa halutessasi muuta palautetta luennoista:

KIITOS 😊

LIITE 2

Palautekysely työn tilaajalle

1. Vastasiko luennon sisältö sitä, mitä olit työn tilaajana toivonut?
2. Käsiteltiinkö luennolla aiheita riittävän laajasti, liikaa tai liian vähän?
3. Oliko luennon toteutus onnistunut? (Power Point, opiskelijoiden osallistaminen, esiintyjien ulosanti)
4. Onko jotain mitä olisimme voineet tehdä paremmin?
5. Vapaa palaute kokonaisuudesta:

KIITOS 😊

LIITE 3

Erillinen PDF-tiedosto Power Point -esityksestä Karkun maahanmuuttajataustaisille opiskelijoille aiheesta poliisin toiminta Suomessa.

LIITE 4

Erillinen PDF-tiedosto Power Point -esityksestä Karkun opiskelijoille aiheesta fyysisen koskemattomuus ja sen rajat.